

Het Koloniaal Weekblad

Orgaan der Vereeniging

Opgericht door Kolonel
G. E. V. L. van Zuylen,
21 Maart 1900.

OOST EN WEST

„Het Koloniaal belang
is een algemeen
Nederlandsch belang.”

Abonnementenprijs per jaar:		Prijs der Advertentiën:	
□ Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling	f 2.50	□ Per vakje	f 2.—
□ Voor Oost-Indië en het Buitenland	„ 4.—	□ Bij contract reductie.	□
□ Afzonderlijke nummers	„ 0.05		

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie”, en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.
□ Voor Administratie en Verandering van Woonplaatswende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, 51 Verhulststraat. □
□ Voor Advertentiën tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO”, AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, Telefoon 4424, beiden DEN HAAG.

LEDEN of ABONNÉ's, die het Weekblad niet tijdig ontvangen, of zij die VERHUIZEN worden verzocht hiervan bericht te zenden aan den Administrateur, Verhulststraat 51, Den Haag.

Inhoud van dit nummer.

Het Engelsch-Japansch Verdrag. — Uit de O.-I. Mail. — West-Indië. — Feuilleton. — Wat de Inlander zegt. — Wat de Chinees vertelt. — Van Vreemde Koloniën. — Oost- en West-Indisch Literatuur-Overzicht. — Leestafels. — Mededeelingen. — Officieele Berichten. — Passagierslijst.

Het Engelsch-Japansch Verdrag.

In de afgelopen week hebben alle dagbladen in binnen- en buitenland min of meer uitvoerige artikelen gewijd aan bovengenoemd hernieuwd verdrag, dat 15 dezer gepubliceerd werd en lichtelijk gewijzigd bleek. Slechts één artikel er van is principieel veranderd met de bedoeling om Engeland in de gelegenheid te stellen een arbitrage-verdrag met Amerika te sluiten. Vroeger luidde dit artikel: „Wanneer door een aanval van een of meer mogendheden een der partijen ter verdediging van haar gebiedsbelangen of van een van de hieronder genoemde belangen in oorlog geraakt, zal de andere partij haar dadelijk als oorlogvoerende partij te hulp snellen en slechts in overeenstemming met haar vrede sluiten.

Bedoelde belangen zijn:

1. Versterking en handhaving van den vrede in Oost-Azië en Engelsch-Indië.
2. Handhaving van de gemeenschappelijke belangen van alle mogendheden in China, met behoud van de onafhankelijkheid en onschendbaarheid van China en de gelijke wetten betreffende handel en nijverheid voor alle mogendheden in het Chineesche Rijk.
3. Handhaving van de rechten der twee mogendheden in Oost-Azië en Engelsch-Indië, alsmede de verdediging van hare bijzondere belangen in die streken.

In het nieuwe verdrag nu is de volgende zinsnede opgenomen: De bepaling over wederkerige hulp in oorlogstijd is niet van toepassing, wanneer een der beide partijen in oorlog komt met een land, waarmee de andere een algemeen arbitrage-verdrag gesloten heeft.

Door deze wijziging behoeft Engeland dus Japan niet te helpen, wanneer dit land in oorlog met Amerika mocht komen.

Natuurlijk hebben zoowel bijna alle Engelsche als Amerikaansche bladen hunne groote tevredenheid over dit feit te kennen gegeven.

Alleen de Daily News nam een gereserveerde houding aan, gelijk de Maasbode van Zondag

11. terecht opmerkte. Eerstgenoemd blad herinnerde er aan, hoe het oude verdrag in Engeland steeds meer verzet vond, zoo zelfs dat de opzegging slechts een kwestie van tijd werd. Misschien zal, zoo zegt de Daily News, de nieuwe overeenkomst meer in de gunst van de publieke opinie vallen, maar dit zal slechts daarvan afhangen, dat de twee partijen het nieuwe verdrag beter nakamen dan het oude, vooral wat betreft China. Onze politiek om Japan in China te steunen is altijd door en door verkeerd geweest. Engeland heeft beslist verkeerd gedaan China aan Japan op te offeren, want juist daarom heeft het in Oost-Azië de Vereenigde Staten tegen zich gekregen.

President Taft heeft Engeland gelukgewenscht en op het ministerie van binnenlandsche zaken te Washington is men zeer verheugd over deze gebeurtenis. Immers, zoo verklaarden de autoriteiten, thans bestaat er geen enkele hinderpaal meer voor de goedkeuring van het Engelsch-Amerikaansche arbitrageverdrag. De Senaat kan het nu zonder eenig bezwaar aannemen.

„Intusschen,” zoo schrijft de Nieuwe Crt. van 18 dezer, „is een ander bezwaar tegen het totstandkomen van het arbitrageverdrag weggenomen door een mededeeling van den Paus, waarin het Amerikaansche plan krachtig geprezen en aanbevolen wordt. De oppositie van Iersch-Amerikaansche zijde tegen het verdrag zal daardoor naar verwachting wel geheel verdwijnen.”

Ook in Australië is men met de wijziging in het Engelsch-Japansch verdrag zeer ingenomen. En wel omdat, naar de correspondent der Times te Sidney betekenend opmerkt, „Australië nu ten minste tien jaar tijd heeft om zijn weermacht te versterken.”

De minister-president Deakin verklaarde, dat het verdrag een der krachtigste waarborgen voor den vrede verschaft, indien het door andere, tot hetzelfde doel gesloten verbonden in het westen wordt aangevuld.

De Russische bladen vestigen vooral de aandacht op het feit, dat in de nieuwe tekst van het verdrag de zinsnede is vervallen, waarbij Japan aan Groot-Britannië het recht toekent bij de Aziatische grens de noodige maatregelen te nemen tegen vrijwaring van gevaar voor Engelsch-Indië.

Zoo zegt de Nowoje Wremja o. m.: „Na de verandering in de betrekkingen tusschen Rusland en Engeland is de noordwestelijke grens van Indië veilig geworden, en daarom sluit Engeland van het nieuwe verdrag zelfs de vermelding van de Indische grens uit.” Het blad noemt dit een bewijs van een merkwaardige verandering in de openbare meening in Engeland, die het verdrag thans beschouwt als een onderlinge verzekering der beide eilandenrijken tegen onzekere gevaarkansen en niet tegen Rusland. „Rusland,” schrijft de N. W., „kon met Groot-Britannië zoowel als met Amerika een arbitrage-verdrag sluiten.”

De Japansche pers daarentegen schijnt niet bijzonder ingenomen met het nieuwe verdrag. De cor-

respondent te Kobe van de Morning Leader deelt daaromtrent 11. Zondag aan zijn blad mede:

„In the opinions generally expressed by the press of Japan on the subject, the new Anglo-Japanese alliance is regarded somewhat dubiously and as of doubtful value to Japan. Some writers express the view that the former treaty was a better and more effective one. In the event of war with the United States it is realized that now Japan must stand entirely alone.

Count Okuma, however, express approval of the treaty, which he thinks makes no material difference in the existing situation. He further declares that it would be premature for Japan to join in the Anglo-American arbitration movement.

The general press opinion expressed before the publication of the full text of treaty was opposed to the amendment as to arbitration, which makes the alliance meaningless and leaves Japan in a state of inglorious isolation. One journal went so far as to say that the amendment would mean another on-sided obligation benefiting Great Britain but not Japan.”

In de Nieuwe Courant van 18 dezer lezen wij betreffende China's meening ten deze:

Zaterdag 15 Juli heeft de Japansche gezant te Peking, Ijoein, den tekst van het verdrag aan het Wai-woepoe medegedeeld. Hij deed uitkomen, dat belangrijke veranderingen nieuwe bepalingen noodig hadden gemaakt, die evenwel hetzelfde doel hadden als de vroegere: den vrede en territoriale eenheid van China en gelijke kansen voor alle landen te verzekeren. De ministers betuigden hun dank voor de mededeeling, zonder verder iets te zeggen. Onder de vreemdelingen in Peking is de algemeene indruk gunstig; men beschouwt de overeenkomst als natuurlijk en onvermijdelijk. „Hooge Chineesche ambtenaren,” zoo seint Ohl aan de Herald, „hechten groote beteekenis aan de wijziging van het verdrag, daar zij den weg opent voor de Engelsch-Amerikaansche arbitrage, die gelijkwaardig is met een verbond der twee Engelsch sprekende volken en naar zij gelooven aan Amerika nog meer invloed zal verschaffen, door de medewerking van Groot-Britannië in de aangelegenheden van 't Verre Oosten.”

Volgens Ohl gelooven de Chineezen, dat die samenwerking Japan op een afstand zal houden en ook aan het vereenigde optreden van Rusland en Japan tegen China perk zal stellen.

Het belang, dat Engelsch-Indië bij het nieuwe verdrag heeft, wordt o.m. ook in de Fransche bladen besproken. In Le Petit Journal van 24 dezer merkt b.v. Eugène Ucciani o.m. terecht op:

„Nous ne croyons pas fatale une guerre entre les Etats-Unis et le Japon. Des raisons géographiques la rendent invraisemblable. Tout le Pacifique sépare Yokohama de San-Francisco, et il faudrait un manque absolu de bon sens chez les parties en cause pour qu'elles s'engageassent dans un conflit armé dont les profits pour le vainqueur ne compenseraient pas les risques.

Les colonies anglaises cependant ne partagent pas cet optimisme. Elles redoutent, elles aussi, l'immigration jaune contre laquelle le Canada, l'Australie, l'Afrique du Sud ont pris des mesures restrictives; et elles regardent une guerre nippo-américaine comme inévitable. Toute leur sympathie va naturellement aux Etats-Unis, et elles ne pouvaient supporter l'idée d'une coopération militaire anglo-japonaise contre cette dernière puissance.

D'ailleurs, le traité de 1905 avait été conclu contre la Russie. Cette puissance ne menaçant plus les intérêts japonais ou anglais, il était naturel que la Grande-Bretagne cherchât à se soustraire à des engagements qui ne correspondaient plus au but initial de l'alliance.

Quant au Japon, il ne retire aucun avantage de la modification apportée au traité de 1905; mais il savait bien que l'Angleterre ne consentirait pas à le suivre dans une lutte armée contre les Etats-Unis, au prix d'une dislocation de son empire colonial; et comprenant les nécessités qui dictaient la conduite de son alliée il a souscrit à ce qui était inévitable.

Du reste, bien que dans sa forme actuelle l'alliance n'ait plus qu'une valeur académique au point de vue du concours militaire des forces britanniques, elle n'en garde pas moins pour lui une grande valeur politique du fait que, demeurant uni à l'Angleterre, il est assuré de ne pas la trouver contre lui dans une coalition des puissances occidentales, coalition qu'il n'a cessé de redouter. Pour lui comme pour la Grande-Bretagne, le traité d'alliance dans sa forme antérieure était moins indispensable et la concession qu'il a consentie lui a été d'autant plus facile, croyons-nous, que la sagesse dont ont fait preuve jusqu'ici les hommes d'Etat nippons donne à croire qu'ils ne nourrissent aucune intention agressive."

Laat ons hopen, dat als waarborg tegen een eventueelen oorlog in het Oosten het aldus hernieuwde verdrag en de daaruit voortspuitende gevolgen ook voor Nederland en zijne koloniën van waarde is.

Uit de O.-I. Mail.

Volgens de jongste mailberichten kon tegen einde Juni j.l. Kediri vrij van pest worden verklaard; in het Malangsche werd echter een nieuwe pesthaard ontdekt. Er wordt stelselmatig voortgegaan met het nemen van de noodige maatregelen. Door deskundigen is uitgemaakt, dat het allerwegen verdelen van ratten en muizen, wat zeer kostbaar blijkt te zijn — te Soerabaja zou iedere gedooide rat op f 25 komen te staan! — eigenlijk weinig nut heeft, aangezien toch alleen de met menschen in aanraking komende stadsrat gevaarlijk is.

Was de cholera op Java gelukkig afnemende, ter Sumatra's Westkust verspreidde zich deze ziekte meer en meer.

In de Padangsche Ommelanden was de toestand half Juni j.l. zeer bedenkelijk. Ook in de districten Paoeh IX en Kota Tengah had de ziekte zich in verschillende kampongs uitgebreid. Niettegenstaande dezen zorgwekkenden toestand laat de regeering het bestuur zonder het hoogst noodige, reeds herhaald aangevraagde geneeskundige personeel, schrijft de Sum. Bode.

In de zuidelijke afdeeling Painan en in de afdeeling Priaman breidt de ziekte zich ook weder uit, zoodat de geheele Benedenlanden als besmet moeten aangemerkt worden.

Het beeld voor de Bovenlanden is niet veel beter, want nog steeds woedt de ziekte te Padang Pandjang, te Solok, nabij het Singkarakmeer en te Padang Siboesoek, nabij Sawah Loento.", merkt bovengenoemd blad op.

Onder leiding van den heer Van Kol werd 25 Juni te Bandoeng een Localen-raden-dag gehouden, waarop door gemeenteraadsleden uit verschillende plaatsen van Java werd beraadslaagd over de verhouding der locale raden tot de Regeering en over het hygiëne-vraagstuk.

Te Loemadjang heeft het gebanjird; de Smeroe zette zijn vernielingswerk voort; de regenmoesson woedde hevig.

In het Nieuws v. d. Dag v. N.-I. van 29 Juni j.l. lezen wij:

De actie op Timor. Ziehier nog een paar berichten over de actie tegen Portugal, welke op Timor aanstaande schijnt;

Gisterenmorgen is eene compagnie van het 20e bataljon, bestaande uit Amboineezen, per trein naar Soerabaja vertrokken, heden is een tweede, bestaande uit Europeanen, gegaan.

De Javabode acht het niet onwaarschijnlijk, dat later nog meer troepen volgen. Misschien gaat ook nog artillerie mede.

Ons werd reeds bericht, dat er stellig een berg-batterij heen zou gaan.

De N. Soer. Ct. vernam nog, dat alle beschikbare troepen aan de Hollandsch-Portugeesche grens worden geconcentreerd en naar het schijnt, doen de Portugeezen hetzelfde.

Den 15en Juni zijn met spoed drie groepen infanterie, onder bevel van een officier, per s.s. „Condor" naar Atapoepe vertrokken, zoodat thans reeds ongeveer een troepenmacht van 400 man aan de grens bijeen is. Verder wordt het garnizoen te Timor Koepang versterkt met een mobiele colonne, bestaande uit Amboineezen.

Bij al dat sabel-gerammel mogen wij wel vragen: stellen wij ons niet een beetje aan?

Volgens den Almanac de Gotha, jaargang 1911, had de Gouverneur van Timor, Luitenant ter zee F. da Camado, een troepenmacht onder zijne bevelen, bestaande uit... één compagnie, en wel een gemengde compagnie, half berg-artillerie, half infanterie. Als we dus bij de 400 man, die er reeds zijn, plus het versterkte garnizoen van Koepang, nog een heel bataljon sturen, — nog wel onder een kolonel! — maken wij zoo'n beetje den indruk van iemand, die met een achterlaadkanon op de snippen-jacht gaat.

Het is werkelijk niet noodig zich zoo ontzettend dik te maken over Portugeesch-Timor; het is een land van niets: zoo goed als zonder handel; in het heele jaar 1908 werd er voor circa f 800000 ingevoerd en voor f 900.000 uitgevoerd, er komt gemiddeld één schip per dag aan, van gemiddeld 300 ton inhoud; de geheele bevolking bedraagt slechts 200.000 personen. Het budget is zelfs niet zoo groot als dat van de gemeente Batavia: inkomsten f 350.000, uitgaven f 550.000. Werkelijk, wij loopen heel veel kans ons aan te stellen, door over dat bijna onbewoonde, armoedige stukje grond, niet grooter dan de Preanger, en met veel minder dan het tiende gedeelte der bevolking van die residentie, zoo'n geweldigen en geheimzinnigen omslag te maken.

Het ontbreekt er nog maar aan, dat er een gepantserde divisie oorlogschepen wordt heen gezonden, om het „machtsvertoon" nog indrukwekkender te maken. Dan zou de opgeschroefde comédie compleet zijn...!

Een volkomen gerechtvaardigd besluit.

Naar aanleiding van een klacht in het Batav. Nieuwsblad tegen de verbanning van een inlander van de Westkust van Borneo naar Palembang, is de Javabode op informatie uitgegaan, welke de redenen waren, die hier hebben geleid tot de verbanning van bedoelden inlander, en vernam het volgende:

Raden Hamzah, de man in kwestie, noemde zich een afstammeling van den Panembahan van Matan, en poogde geregeld de bevolking op te stoken, zich tegen het gouvernement te verzetten en de invoering van belastingen met wapengeweld tegen te gaan. Hij trachtte de lieden te overreden om hem als hun vorst te erkennen en aan hem belasting te betalen, onder belofte hen alsdan te steunen met zijn voorgewende bovennatuurlijke kracht en hen onkwetsbaar te maken in den strijd tegen het gouvernement.

Het gevolg van dit stoken is geweest gewapend verzet. Aanvankelijk had dit geen ernstige gevolgen, zelfs kon de hand worden gelegd op Raden Hamzah en zijn trawant, maar de onrust was daarmede niet uit; nu eens hier, dan weer daar werden patrouilles overvallen, moest er worden gevraagd, vielen er dooden bij de bevolking en ook aan onzen kant.

Dadelijkheden zijn echter niet gepleegd, terwijl Raden Hamzah nog op vrije voeten was. Hem gevangen houden, gaat dus ook niet aan.

Onder de gegeven omstandigheden zou het echter gevaarlijk zijn voor de openbare rust en orde om dien Maleier toe te staan weder terug te keeren tot het pas onder rechtstreeksch bestuur gebrachte en sinds korten tijd tot rust gekomen district Meliau.

Op grond van deze feiten, is het dan ook alleszins verklaarbaar, dat het bestuur het voorstel heeft gedaan om dien rustverstoorder elders te interneren en dat de Regeering daarop is ingegaan.

Het zou interessant zijn, wanneer het Batav. Nbl., dat zoo aanstonds gereed is met afbrekende critiek, ook al weet het blad niet, wat het eigenlijk becritiseert, nu eens ronduit vertelde, wat de Regeering wel moest uitvoeren met dezen „onruststoker", zoo merkt het Nieuws v. d. Dag v. N.-I. op, waaraan wij het bovenstaande ontleenen.

Het Vezelcongres. De opening van het vezelcongres zou plaats hebben op Maandag den 3en Juli, in de groote zaal van den Schouwburg te Soerabaja.

De openingsrede zou niet, zooals algemeen werd gedacht, door den heer Ottolander, doch door den

GEBROEDERS DOMHOFF.

HOFKLEEDERMAKERS v. Z.K.H. DEN PRINS DER NEDERL.
Parkstr. 8, DEN HAAG, Tel. 3092

Gala-Costuums. — Uniformen. — Rij- en
:: Automobiël-Kleding. — Pelterijen. ::

Dames Wandel-, Rij- en Automobiëlkleeding.

MARTINUS NIJHOFF

's-GRAVENHAGE - Lange Voorhout 9.
LEVERING VAN ALLE BOEKEN EN TIJDSCHRIFTEN.
ZENDT GAARNE CATALOGI, ENZ. OP AANVRAGE.
GEREGELDE ZENDINGEN NAAR OOST- EN WEST-INDIË
— AAN LEESGEZELSCHAPPEN EN PARTICULIEREN. —

Adverteert in DIT Blad.

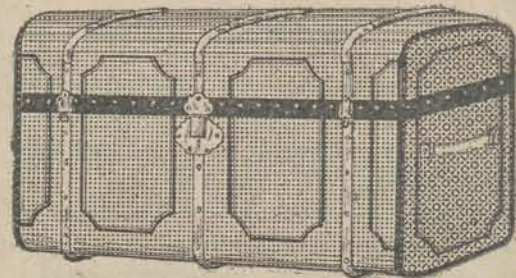
NAAMLooZE VENNOOTSCHAP

Maatschappij tot Exploitatie van Onroerende Goederen
„MOOI NEDERLAND",
gevestigd te 's-Gravenhage, Koningin Emmakade 107,

exploiteert uitsluitend fraai en gezond gelegen terreinen in Nederland, o.a. het Villa-Park „Berg en Dal" (Sterrenberg en Keteldal). Gemeente UBERGEN.

Gelegen aan de beide groote wegen Nijmegen—Kleef, 80 Meter boven 't water, zuivere zandbodem, fraai en afwisselend houtgewas, schoone vergezichten, geregelde tramverbindingen, ruime en gemakkelijke verkeerswegen. Ontworpen Electriche Bergtram door het geheele terrein.

Terreinen van alle afmetingen te bevragen aan het Kantoor der Vennootschap en bij den Heer A. CREMERS te Berg en Dal (bij Nijmegen).

Perry & Co.,
20 Hoogstraat.
- Reisartikelen. -

C. HOYNG,

SPIJSTRAAT 20/22 - DEN HAAG.
Amsterdam - Utrecht.

Onze geïllustreerde catalogus is een uitstekende handleiding om zich op huishoudelijk gebied in te richten.

Tafelserviezen - Glaswerk - Lepels
Vorken - Messen - Gasolinelampen.

PRIJSCOURANT GRATIS.

TOKO-BAHROE, Interc. Tel. 4796.

VAN KINSBERGENSTRAAT 126, DEN HAAG.
Dagelijksch groote verscheidenheid VERSCHÉ
SAMBALLANS, die niet opwerken of beschimmelen.

DIRECTE AANVOER UIT NEDERLANDSCH-INDIË.
W. BARNAS & DIEMERS, — Importeurs.

directeur van Landbouw, Lovink, die speciaal voor dat doel overkwam, worden gehouden, meldt het Soer. N.

Het congres zal ook bijgewoond worden door den heer G. O. Hagen, een bekend handelaar in de Straits Settlements, thans een der directeuren van Behn Meyer & Co. te Singapore. lezen wij in het Bat. Nieuwsbl.

De jury voor de Vezeltentoonstelling te Soerabaja is aangewezen; zij bestaat uit de volgende heeren: Groep I, cultuur en bereiding: Prof. G. van Iersson, president; de heer K. Heyne, van het departement van landbouw, secretaris;

Groep II, machinerieën: de heer T. Ottolander, president, en dr. G. Otten, secretaris;

Groep III (en IV), inlandse vezelbewerking de heer W. A. Zegers Rijzer, president, en de heer W. M. Gutteling, secretaris.

Koloniale tentoonstelling. Eene commissie is ingesteld, onder den naam van „Nederlandsch-Indische Commissie voor de Koloniale Landbouwtentoonstelling te Deventer in 1912”, aan welke de zorg is opgedragen voor het bijeenbrengen, ontvangen en verzenden van de voor die tentoonstelling bestemde voorwerpen.

Tot leden der bovenbedoelde commissie zijn benoemd: de heeren H. C. H. de Bie, Adjunct-Inspecteur van Landbouw, K. Heijne, afdelingschef bij het Departement van Landbouw, C. M. Pleyte, leeraar aan de afdeling B van het Gymnasium Willem III en D. A. Stephan, gepensionneerd kapitein-litulaire der Artillerie, tijdelijk werkzaam bij het Departement van Landbouw.

Een lastig geval. Het Nieuws v. d. Dag v. N.-I. vertelt de volgende grap:

In Januari jl. werden door het Departement van Landbouw van Buitenzorg 89 koeien naar Batavia gezonden, die ongeschikt waren om te worden geslacht.

Thans blijkt, dat de dieren wel zijn geslacht en zelfs zijn opgegeten...

Groote deining bij Landbouw! De chefs hebben gezworen, dat de koebeesten moeten en zullen teruggevonden worden.

Dr. Soen-Jat Seng. Naar aanleiding van de telkens weder opduikende geruchten, dat het hoofd der verzetspartij in China, Dr. Soen Jat Seng, zich wel degelijk te Batavia ophield, stelde het Nieuws v. d. Dag voor N.-I. een onderzoek in naar de gegrondheid dezer berichten.

Goed bekende Chineezers verzekerden, dat de man te Batavia was of anders eerst sedert weinige dagen was vertrokken.

Dr. Soen Jat Seng werd door de leiders der Keng Beng met een auto van Tandjong Priok gehaald en men wist zeker, dat hij in het Java-Hotel had gelogeed.

Tal van Chineezers hadden hem op straat en in de stoomtram gezien.

De verdienste van gouverneur Fock schuilt hierin, dat hij in een zeer critieke periode de kolonie voor verdere „inzinking” heeft weten te bewaren.

Een negatieve verdienste dus. Hij heeft een ramp voorkomen, doch niet de kolonie vooruit gebracht.

Aan pogingen tot dit laatste heeft het zeker niet ontbroken. In zijn aanvaardingsrede verklaarde Gouverneur Fock, de politieke lijn zijner twee voorgangers te willen volgen. Streng beperking der gewone uitgaven. Daarentegen milden steun tot ontwikkeling van de productieve krachten der kolonie.

In 't bijzonder zou een poging worden gedaan om het district Saramacca uit zijn verval op te heffen. Te dien einde zouden stappen worden overwogen, om dit district te doen deelnemen aan de bacoven-cultuur en een spoorweg daarheen aan te leggen.

In 't algemeen zou de landbouw, zoowel groote als kleine, krachtig bevorderd worden.

Helaas, niets van dit al is verwezenlijkt geworden. Wel verre van uitbreiding, is het zoo goed als zeker, dat de bacoven-cultuur beduidend zal worden ingekrompen. Men zal al zeer blijde zijn, als het lukt de bacoven-export te behouden, wat dan zeer zeker in niet geringe mate te danken zal zijn aan het krachtig optreden van Gouverneur Fock voor de belangen van den grooten landbouw, ook waar hij moest staan tegenover Minister en Tweede Kamer.

Wat betreft een spoorweg naar Saramacca, de gouverneur heeft niet eens den moed gehad, een voorstel daartoe in te dienen. Daartoe heeft zeker veel bijgedragen de mislukking tot dusverre van de bacoven-cultuur en het ongunstig advies van den heer J. Sibinga Muller omtrent de stichting van een suikercentrale in den Saramaccapolder. In 't voorbijgaan zij hier opgemerkt, dat velen laatstgenoemd advies aan een revisie onderworpen zouden wenschen te zien, overtuigd als men is van de levensvatbaarheid van suikercentrales in de kolonie.

Als gouverneur Fock geen nieuwe maatregelen heeft tot stand gebracht voor de ontwikkeling van de productieve krachten der kolonie, dan is dat in de eerste plaats een gevolg van de erfenis zijner voorgangers, die hem de handen vol gaf.

Zijn bestuur stond als 't ware in het teeken van de bacoven-cultuur. Maar het noodlot wil, dat bij zijn vertrek de toekomst dier cultuur onzekerder is dan ooit.

De spoorweg naar Dam is onder den aftredenden Gouverneur zoo goed als voltooid, doch voldoet tot dusverre niet aan de verwachtingen, die men in verband daarmee voor de ontwikkeling van het binnenland koesterde. Toch kan die spoorweg nog tot zijn recht komen, als het gelukt van uit Dam verdere uitbreiding te geven aan de goudindustrie in de richting van de Boven Sarakreek en Grankreek, welke goudrijkdom bekend is, terwijl ook de verdere bovenloop der Suriname nog ondoordocht is.

Ook de Saramaccasluzen hebben Gouverneur Fock louter lasten zonder lusten opgeleverd. De verwachting, dat door die sluzen een oppervlakte van 10.000 H.A. voor den landbouw beschikbaar zou komen is niet verwezenlijkt, terwijl beide sluzen gebreken vertoonen, die uiterst kostbare reparatiën vereischen. Onder die omstandigheden behoorde er moed toe, om, zooals Gouv. Fock deed, een plan in te dienen om ten koste van drie kwart miljoen gulden de sluzen te verbeteren en een stoomgemaal op te richten, om aldus te trachten de gewenschte oppervlakte land droog te leggen.

Naast de crisis in den grooten landbouw, had Gouverneur Fock den zorgvollen toestand van den kleinen landbouw onder de oogen te zien. Ernstige stemmen zijn opgegaan, die het geheele systeem van de uitgifte van perceelen op z.g.n. vestigingsplaatsen een fiasco noemen. Het Bestuur werd daardoor voor de taak gesteld, na te gaan of de kleine landbouw zooals die thans wordt uitgeoefend, op goede grondslagen berust. In die richting is nog niet veel gedaan.

Ziehier opgesomd de voornaamste moeilijkheden, waarmede het bestuur van Gouverneur Fock te kampen had. Kleinere tegenvallers blijven daarbij nog onbesproken, als de mislukking der proefbos-exploitatie, de Killinger-geschiedenis, de geest van ontevredenheid, die door onverantwoordelijke personen tegenwoordig stelselmatig wordt aangekweekt enz.

Eén factor dient echter nog vermeld. Gouverneur Fock heeft het niet gelukkig getroffen met de raadslieden die hem ter zijde stonden. Men kan niet zeggen, dat alle hoofdamtaren voor hun taak berekend waren. Na de ondervinding door hem zelf opgedaan, hopen wij dat Mr. Fock zijn invloed in Nederland zal aanwenden om te bewerken, dat competente mannen hierheen worden gezonden. Dit is een levensvraag voor de kolonie.

Dat hoofdamtaren invloed hebben op het bestuur, spreekt van zelf. Het mag bevreemden, dat op een zaak, die zóó van zelf spreekt, vaak aan-

N.V. BERLITZ-SCHOOL Mij.

welbekend bij allen die met verlof in Nederland vertoeven.
Noordeinde alleen 42^B, boven Maison KRUL.
Telefoon 6318.

TALEN: DUITSCH, ENGELSCH, FRANSCH, ITALIAANSCH, SPAANSCH ENZ.

door ontwikkelde leeraren, uit de desbetreffende landen, die eene zuivere uitspraak vrij van dialect bezitten.

Om teleurstellingen te voorkomen, lette men vooral op het juiste adres Noordeinde 42b, boven maison Krul.

Exploitatie-Maatschappij

PARKEN „GROOT-HAESEBROEK” en „OUD-WASSENAAR”.

Kantoren { WILLEM DE ZWIJGERLAAN 3, Den Haag, Telefoon SCHEV. 621.
„KLEIN-HAESEBROEK”, Wassenaar, „ HANG 419.

Wie het geheele jaar door genieten wil van prachtige natuur en heerlijke lucht,

Wie lage belasting wil betalen en toch van het stadsleven wil genieten,

Wie rust verlangt na zijn werk . . . . . Die bouwt op „OUD-WASSENAAR” of „GROOT-HAESEBROEK”.

Grond tegen lage prijzen, zuivere zandbodem en drinkwater, electriciteit voor kracht en licht aanwezig.

Uitmunten d ingericht HOTEL „KASTEEL OUD-WASSENAAR”.

Gedurende de zomermaanden thee- en diner-concert. Uitstekende keuken, wijnen van bekende huizen.

Geregeld AUTO-DIENST op Den Haag, gemakkelijke verbinding met Rotterdam.

Inlichtingen te Kantoren der Maatschappij of bij de Architecten der Mpij. Z. HOEK en J. TH. WOUTERS, Waldeck-Pyramontkade 133, Den Haag, Telef. Haag 2608.

Opricht

1840.

Tel. 3689.

Pianohandel.

Hofleverancier.

Hoofdvertegenwoordiger:

Kastner
AutoPiano's.

Schledmayer.
Rittmüller. Rachals.
Dörner.

ELECTR. PIANO'S „VIRTUOS”.

ABONNEMENTEN OP ONZE NOTEN-ROLLEN-
BIBLIOTHEEK WORDEN DAGELIJKS AFGESLOTEN.

Verhuren van Piano's en Vleugels door 't geheele land.

C. F. VAN DER DOES,

L. Houtstraat 9. Telef. 3689. DEN HAAG.

Frans van Wijk en Zonen,

24 Vlamingstraat,

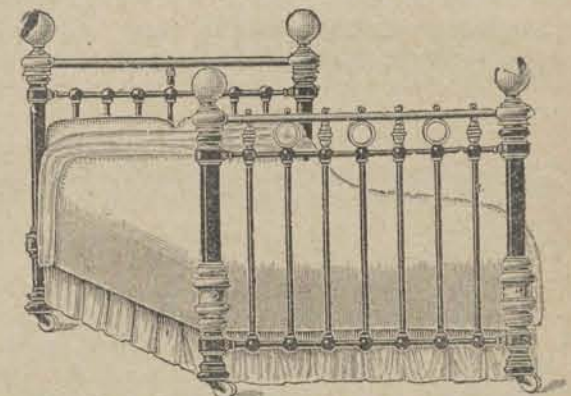
:- DEN HAAG. :-

Huishoudelijke-, Keuken-, Badkamer-
Inrichtingen.

Th. A. A. SIMONIS

34 GROENMARKT — OVER DE —
PRINSESTRAAT.

TELEFOON No. 2535 □ DEN HAAG

Specialiteit in BEDDEN.

— GROOTE KEUZE —

van af het beste tot het eenvoudigste.

MAGAZIJN GESLOTEN VAN HALF EEN TOT TWEE UUR.

BOEATAN

HEULSTRAAT 19 : : DEN HAAG

MAGAZIJNEN

VAN

INDISCHE KUNSTNIJVERHEID.

WEST-INDIË.

SURINAME.

De afgetreden Gouverneur, Mr. Fock, heeft bij zijn vertrek in zekeren zin een goede pers gehad.

De West van 27 Juni schrijft:

„Een stoere werkkraft gaat henen. Een doortastend man, die met hart en ziel zich heeft toegewijd aan de belangen der kolonie. Een man van durf en doorzicht, die met al de kracht, welke in hem was, heeft geworsteld om de kolonie voor verdere teruggang te behoeden.

merking wordt gemaakt in de kolonie. De vraag is slechts, of de Gouverneur, naast de adviezen zijner ambtenaren, voldoende zelfstandigheid bewaart en genoeg uit eigen oogen ziet, om zoo noodig afwijkend van de adviezen te handelen. Onze indruk is steeds geweest, dat Gouverneur Fock uitstekend de kunst verstond om ook hoofdambtenaren steeds zijn dienaars te laten blijven, en niet omgekeerd.

Gebrek aan zelfstandigheid kan men gouverneur Fock o. i. moeilijk verwijten. Wel een ander gebrek: dat in kwesties te veel het oude métier van advocaat bovenkwam. De Gouverneur sieelde zich dan partij, in plaats van zich boven de partijen te stellen.

De groote voortvarendheid aan Mr. Fock eigen, leidde ook wel eens tot overhaasting en dientengevolge siecht werk. Ook impulsieve besluiten, onder den indruk van het oogenblik te spoedig genomen, moesten meermalen herroepen worden, wat het prestige van een Gouverneur niet verhoogt. Een en ander zou men kunnen noemen: les défauts de ses qualités.

Eigenaardig is, dat in weerwil van alle voortvarendheid, Gouverneur Fock weinig zaken heeft kunnen voltooien.

Van decentralisatie van bestuur, een der punten van zijn programma is niets gekomen.

Een oplossing van het bevolkingsvraagstuk door immigratie op groote schaal, heeft niet eens 't stadium van proefneming bereikt.

Onder het drinkwatervraagstuk heeft Gouverneur Fock, als vele voorgangers, zijne schouders gezet, zonder nochtans een oplossing te bereiken.

Allerlei reorganisaties zijn voorgenomen (onderwijs, domeinwezen, brandwezen, enz.), doch geen enkele nog uitgevoerd.

Het is werkelijk moeilijk, ja onmogelijk om één lichtpunt te vinden in het bestuur van Gouverneur Fock. Dat de balata-industrie in bloei toenam, is natuurlijk buiten zijn toedoen. Hij vergenoegde er zich mede de industrie te belasten, wat goed gaat zoolang de prijzen hoog staan, maar anders spoedig gelijk op het slachten van de hen die de gouden eieren legt. Wij voelen meer voor een belasting naar de winst. Ook andere belastingen, door Gouverneur Fock doorgedreven (verhoging huurwaardebelasting en inkomstenbelasting, bijdrage van contractarbeiders enz.) vonden geen onverdeelde instemming. Als de tijden slechter worden, is belastingverhoging een gevaarlijk middel. Slechts verbetering van den oëconomischen toestand kan op den duur leiden tot ruimer vloeien der middelen.

Het verheugt ons, dat Gouverneur Fock in de jongste begrotingsstukken deze laatste stelling heeft

onderschreven, en dat hij het financiële plan Idenburg — hetwelk lijnrecht indruisde tegen deze stelling — door een ander, praktisch uitvoerbaar plan heeft vervangen.

Van de talrijke verordeningen onder Gouverneur Fock tot stand gekomen, zijn wel de belangrijkste die betreffende het arbeidcontract en betreffende controle op de deugdelijkheid van voedingsmiddelen. De tijd zal over de waarde daarvan uitspraak doen.

Onze slotsom is, dat geen Gouverneur zooveel pech heeft gehad als Mr. Fock, doch dat ook geen gouverneur onder zulke omstandigheden het bewind heeft gevoerd als hij.

Over het geheel heeft o. i. Mr. Fock door zijn beleid en toewijding aan de belangen der kolonie, aanspraak op de erkentelijkheid der Surinaamsche bevolking. Wij zijn overtuigd de gevoelens van de overgrote meerderheid te vertolken, als wij hier waardeering betuigen voor zijn bestuur, en daaraan de beste wenschen vastknoopen voor een bestendig welzijn van den heer Fock en de zijnen. Mag de kolonie voortaan geen aanspraak meer maken op de volle werkkraacht en belangstelling van Mr. Fock, wij hopen dat een deel daarvan ook in de toekomst aan Suriname gedwijd zal blijven.

.

Ook Suriname geeft in het nummer van 27 Juni een interessanten terugblik op het bestuur van Mr. Fock. Daaruit de volgende opmerking:

„Men heeft er Gouverneur Fock een bezwaar van gemaakt dat hij handelingen heeft gesantioneerd, die waren te wijten aan onvoldoende kennis, onvoldoende tact of persoonlijke sympathieën en antipathieën van de betreffende hoofdambtenaren, maar daartegenover is er herhaaldelijk op gewezen hoe moeilijk het voor den hoogsten bestuurder in deze kolonie is geheel zijn eigen weg te gaan en vrij te blijven van elken nadeelig werkenden invloed. Immers de consequentie van het feit, dat wij hier Gouverneurs krijgen, weinig of niet bekend met dit land, is, dat zij bij aankomst hun licht ontsteken bij de personen die daarvoor aangewezen zijn, dat zijn de hoofdambtenaren.

Daarvoor kan de Gouverneurs geen verwijt treffen, maar daartegenover mag worden geëischt voldoende menschenkennis om spoedig te zien, wat zij aan een hoofdambtenaar hebben, voldoende standvastigheid om samenwerking en voorlichting niet in beheerschenden invloed te doen overgaan.

.

In de zitting der Koloniale Staten van 22 Juni is mededeeling gedaan van het antwoord van den Gouverneur aan de commissie welke uit de Staten was samengesteld om Z. E. te bedanken voor de mede-

men hebben. Na de laatste droging worden die batikans (nu ook wel sogan genaamd) gedoopt in sarèn-water, bestaande uit een oplossing van kalk, klontjes-suiker, het sap van djerokenipis (tawas) aluin en koenir (kurkema).

Deze laatste bewerking heeft ten doel aan de roode kleur de noodige duurzaamheid te geven. Hierna wordt de was geheel van de batikans verwijderd, waardoor de ongeverfde plekjes van het katoen bloot komen. Dit verwijderen der laatste was geschiedt door de batikan in een pot met kokend water te doopen, zóólang tot alle was is opgelost.

Terwijl één persoon dit werk verricht, moet een ander met een soort zeef de was, die reeds van de katin afgevoerd is en op het water drijft, wegscheppen, opdat deze niet weer aan de kaig vastkleve. De was, die niet gemakkelijk oplost, schrappt men met mes weg, na de katin vooraf in koud water gedoopt te hebben. Eerst dan is de katin geheel gereed om gedragen te worden.

Velen hebben gaarne, dat de witte vakken in de katin er eenigszins geelachtig uitzien. Om dit resultaat te verkrijgen, wascht of doopt men ze in tegerang-water, dat men verkrijgt uit een aftreksel van tot poeder gestampt tegerang-hout in kokend water.

De prijzen der kains loopen zeer uiteen. Een mooie breede katin met witten grond, een goede blauwe en roode kleur hebbend, heeft een waarde van ongeveer f 12.50; idem met donkeren grond f 7.50. Een kembèn (borstkleed) f 6.—; een hoofddoek f 5.—

Een katin met witten grond is duurder dan een met zwarten grond, omdat men bij den aanmaak der eerste veel meer was gebruikt dan bij dien der laatste.

Het werk om een mooie katin te maken, duurt van het begin tot het einde 40 of 50 dagen, zoodat men gemakkelijk kan inzien, de kosten voor de benodigdheden mede in aanmerking genomen, dat de opbrengst der gebatikte kains den makers zoo goed als geen winst oplevert.

Wil de batikunst op Java in stand blijven, zoo moet het werk naar waarde betaald worden.

Speciale inrichting tot het vervaardigen van OVERHEMDEN en ONDERGOEDEREN, naar maat of volgens model.

G. Lörker

DEN HAAG, Hoogstraat 32-32a.

Wormbonbons „Kenha” Uitstekend en lekker smakend middel tegen wormen.
Rhamnagar Regelt op de gemakkelijkste en meest pijnlooze manier den stoelgang. Het is een smakeloos, onschadelijk, plantaardig middel en vooral aan te bevelen voor lijdens aan aambeien.

Stoomlevertraan-Emulsie Aangenaamste en gemakkelijkst verteerbare vorm der levertraan.
Quina-Laroche en QUINA-LAROCHE FERRUGINEUX. Tegen zwakte, gebrek aan eetlust, koorts, etc.; de laatste vooral tegen bleekzucht en bloedgebrek.

Eikel-Cacao Beste dagelijksche drank voor kinderen, zwakke en klierachtige gestellen; tevens geneesmiddel bij stoornissen der spijsverteringsorganen.

Melksuiker Chemisch zuiver; speciaal voor kindervoeding.
Peptovine Versterkingsmiddel bij onvoldoende spijsvertering, bevattende peptonen, welke direct in het bloed opgenomen worden.

Tamarinde-Bonbons Laxeerende vruchtenpastilles in confituurvorm.
Rsthma-Sigaretten Geven onmiddellijke verlichting bij aanvallen van asthma. Ruim 30 jaren succes.

Salmiak-Pastilles De beste huismiddelen tegen hoest,
Bloemen-Pastilles en heeschheid en keelpijn.
Mentha-Pastilles No. 2 met viooltjes-aroma.

KRAEPELIEN & HOLM, Apothekers - Hofleveranciers, Zeist.

DE VRIES & CO. - PRINSESTRAAT 17

behandelt alle passages en verzendingen naar plaatsen in Ned.-Indië, Afrika, Amerika, Australië en Azië, en sluit alle soorten Assurantiën (Zee-, Brand-, Inbraak-, Ongelukken-, enz.) tegen de billijkste prijzen en voordeeligste condities.

MAISON DROUOT

DEN HAAG
LANGE HOUTSTRAAT 7 en 2. - TELEF. 753.
GROOTSTE INRICHTING
TOT COMPLETE MEUBILEERING
BEHANGERIJ - STOFFEERDERIJ - EIGEN
MEUBELFABRIEK - ANTIQUITEITEN EN
KUNSTVOORWERPEN.

BERLIJN.

HOTEL HOF VON HOLLAND,
LOUISENSTRASSE 38.

HET EERSTE EN EENIG HOLLANDSCH HOTEL IN BERLIJN.
Kamers met 1 Bed van Mark 2 af, met 2 Bedden van Mark 4 af.
5 min. van BAHNHOF FRIEDRICHSTRASSE.
3 " " UNTER DEN LINDEN.

Minzaam aanbevelend, J. VAN VEELLEN.

Gescher & Kemper

DEN HAAG - VLAMINGSTRAAT 22.

Tapijten - Meubelen

MATHILDE SCHULTZ VAN VLISSINGEN,

Leerares in SOLOZANG met getuigschrift van het Conservatorium der Afdeeling Amsterdam van de M. t. B. d. Toonkunst beveelt zich aan voor het geven van zanglessen.

's-GRAVENHAGE, DUNKLERSTRAAT 69.

FEUILLETON.

Gebatikte Kains.

Door den Mantri te Poerbolinggo verteld en op schrift gebracht door Mas Djojosoewignjo, hoofd der Inl. School te Poerbolinggo.

(Slot.)

Om een batikan rood te verven moet men beginnen met er Sogabast voor te koopen, welke hier in de Chineesche toko's verkrijgbaar is.

Er zijn vier soorten van Sogabast, n.l. die, welke van soga-djambal, soga-klinting, soga-tingi en soga-menjéré afkomstig en zeer verschillend van kwaliteit zijn. Om een mooi rood te krijgen moet de soga-djambal met soga-klinting en soga-tingi vermengd worden.

Heeft men geen soga-klinting, dan wordt er, ter vervanging hiervan, ook wel soga-menjéré gebruikt. Per kati kost soga-djambal pl.m. f 0.10 soga-klinting pl.m. f 0.10; soga-tingi pl.m. f 0.09; soga-menjéré pl.m. f 0.07½.

Voor het rood verven van 3 kains, 2 kembens en 3 hoofddoeken heeft men noodig: 2 kati soga-djambal; ½ kati soga-klinting en 4 kati soga-tingi of menjéré.

Deze drie soorten van soga-bast worden dooreen gemengd en in een groote koperen pan met zuiver water gekookt tot zich een donker-rooden kleur vormt. Men koelt het daarna af.

Vóórdat men de batikan rood kleurt, moet men deze doopen in sengkolan-water, dat men verkrijgt uit een oplossing van djeroc- en mengkoedoepoeder in heet water. Dit dient om het roode vocht goed in het katoen te laten trekken. Daarna worden de batikans gedoopt in het intusschen afgekoelde soga-water. Zoodra de batikan met soga-water doortrokken is, neemt men deze uit de pan, en droogt haar in de open lucht. Na droging worden de batikans weer in het soga-water gedaan, welke bewerking men telkens gedurende 3-4 dagen herhaalt, zoolang tot de kains de verlangde donker-roode kleur aangeno-

deelingen bij de opening van de zitting der Staten gedaan. In dat antwoord sprak de Gouverneur de hoop uit, dat het goed vertrouwen dat hij in de toekomst van Suriname meent te mogen hebben niet zal worden beschaamd en dat Suriname na den velen tegenspoed die ondervonden is, nu betere dagen zal tegemoet gaan en binnen niet al te langen tijd tot bloei moge komen.

Ten slotte verzocht Zijne Excellentie de commissie aan de Staten de verzekering te willen overbrengen dat, indien het hem mogelijk mocht zijn, na zijn terugkeer in Nederland op eenige wijze de belangen der kolonie te bevorderen, hij dit niet zal nalaten. De belangen der kolonie, die hij drie jaren heeft bestuurd, zullen hem steeds ter harte blijven gaan.

***

De West zegt, dat men achter de benoeming van den nieuwen Gouverneur „politiek” zoekt.

Nu is het niet opwekkend, aldus het blad, indien moet worden aangenomen dat werkelijk dergelijke bij-overwegingen hebben gegolden bij de benoeming van een Gouverneur. Zeker is het, dat deze benoeming valt buiten den koers, die ingewijd werd onder minister van Asch van Wijck door de benoeming van een technisch-econoom (ingenieur Lely) tevens oud-minister, tot gouverneur.

Het blad wil zijn oordeel over deze benoeming opschrijven, in de hoop dat de nieuwbenoemde Gouverneur door zijne daden weldra gunstig van zich zal doen spreken.

***

De Nieuwe Sur. Courant verneemt, dat de laatst aangekomen Chineezers zich aan den landbouw zullen wijden. Het grootste gedeelte zou reeds naar het district Nickerie zijn vertrokken om daar rijst te gaan verbouwen. Willen de Chineezers dien weg op, dan zullen ze in Suriname met open armen worden ontvangen.

***

De N. R. Ct. van 22 Juli — ochtenblad A — bevat een interessanten brief van haar Surinaamschen correspondent over de Suriname-commissie, aldus eindigende:

„Laat ik ten slotte nog even vermelden dat de aanwezigheid der commissieleden blijkbaar den laatsten schroom van een ondergeschikten ambtenaar wegvaagde om een reeds eenigen tijd uitgedacht plan ter opheffing van de kolonie in oconomischen zin, bij den Gouverneur in te dienen. Van dit plan is nog niets uitgelekt, zoodat niets van de praktische waarde ervan gezegd kan worden, maar het feit alleen, dat een subaltern ambtenaar een dergelijk blijk geeft van medeleven met de publieke zaak, leek mij der vermelding waard. Zouden er nog vele ambtenaren van die soort zijn?”

Het Sur. Gouvernement publiceere spoedig dit plan, opdat het publiek gelegenheid hebbe daarover te oordeelen.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Atjeh. a. De Credietbank te Kota-Radja. — Na de definitieve bezetting van Atjeh's Noordpunt door onze troepen, heeft de bevolking van Groot-Atjeh, overeenkomstig de Mohamedaansche godsdienstige voorschriften, zich teruggetrokken in de Atjehsche binnenlanden en in de Onderhoorigheden van de Noord-, Oost- en Westkust, met het gevolg dat de gronden van Groot-Atjeh voor het grootste gedeelte werden geabandonneerd, dus niet meer bewerkt. Die gronden hadden allen hun erkenden eigenaar en het was wel verklaarbaar, dat ieder ander, uit vrees voor wraak, huiverig was om daarvan op onwettige wijze, zij het dan ook tijdelijk, gebruik te maken. Jarenlang hebben die terreinen dan ook braak liggen, zoodat het, bij den bestaanden onwil van de zijde der Groot-Atjehsche bevolking om naar haar land terug te keeren, zich liet aanzien dat die gronden zoo goed als waardeeloos zouden moeten worden beschouwd.

Thans schijnt in dien toestand een belangrijke verandering ten goede te zijn ingetreden, althans de **Bintang Atjeh** van 19 Mei j.l. no. 3, maakt van het feit melding, dat, tengevolge van de actie der Atjehsche Credietbank, de Atjehsche kleine landbouwer gaarne gebruik maakt van het hem aangeboden crediet en hij ijverig bezig is de gronden te bewerken door den aanleg van pepertuinen, vischvijvers, enz.

Het schijnt zelfs dat de Atjehers op de Noord-, Oost- en Westkust, dat goede voorbeeld willen volgen en de toegestoken hand wel willen aanvaarden terwijl bovendien gemachtigden van Europeesche maatschappijen al hun best doen gronden machtig te worden in het belang van den mijnbouw (petroleum) en van de cultures (rubber). Dit laatste feit wekt eenige ongerustheid op bij de inheemsche bevolking bevreemd als zij is, dat bij een uitgifte van gronden

op te groote schaal er voor haar te weinig geschikte terreinen zullen overblijven.

De Inspecteur Heijl geeft zich veel moeite voor de ontwikkeling van den landbouw op Atjeh en begeeft zich voor dat doel dagelijks naar de kampongs om de Atjehsche landbouwers praktische wenken te geven, die ook wel worden op prijs gesteld. Toch is de meening van de bevolking dat zij het meest zou zijn gebaat wanneer de irrigatie eens goed ter hand werd genomen en de Atjehsche laagvlakte werd geholpen aan eene waterleiding, die het bergwater van Seulimon naar Oeleë-Lheüë kon voeren. Zij begrijpt zeer goed dat aan de uitvoering van dien maatregel groote geldelijke uitgaven zijn verbonden, maar is er tevens van overtuigd dat de voltooiing van dat werk, met betrekking tot den rijst invoer, een volkomen onafhankelijkheid van Penang met zich zou voeren, een voordeel dat niet te gering moet worden aangeslagen.

Volgens mededeeling van genoemden Inspecteur zijn thans miljoenen klappers geplant. Bij welslagen zullen de vruchten over eenige jaren in groote hoeveelheden naar Penang kunnen worden vervoerd en daàr ter markt kunnen worden gebracht.

Maar, vraagt het blad, zou het niet verkieslijker zijn wanneer één onzer eigen havenplaatsen als klappermarkt werd aangewezen en de bevolking daàr de klappernoten bracht en verhandelde in stede van te Penang?

b. Kwikzilver. — Volgens mededeeling in hetzelfde blad, zou de Majoor der Chineezers te Oeleë-Lheüë **Lie A Sie**, in het bezit zijn van een vindplaats van kwikzilver, welke gelegen is op het einde van de Chineesche vestiging aldaar.

In den warmen tijd komen op gemelde plaats kwikzilver dampen uit den grond, terwijl op een diepte van één vaam het zand sterk glinstert.

Gewassen leveren 25 katti's zand vijftien gram kwikzilver op.

Genoemde majoor heeft thans pogingen aangewend om vergunning te verkrijgen tot het doen van mijnbouwkundige opsporingen op het terrein; misschien dat dit voor hem kan leiden tot een geldelijken voorspoed, zooals hij vroeger heeft genoten.

c. De pachten. — Het schijnt dat men thans te Atjeh ook inkomsten trekt uit de tripang visscherij.

De pacht aldaar zou zijn gegund voor Gr.-Atjeh aan den heer **J. Kugelmann** te Kota-Radja; voor Atjeh's Westkust aan den Majoor der Chineezers **Lie A Sie**, te Oeleë Lheüë.

Een vijf-en-dertig-jarig jubileum te Koeala Kapocas (Residentie Zuider- en Ooster-afdeeling van Borneo). — In de **Sinar Borneo** van 3 Mei 1911 no. 34, wordt getwag gemaakt van het jubileum te Koeala Kapocas van **Samuel Sandan**, die op den 8en April 1911 den dag herdacht, waarop hij 35 jaren geleden als leermeester in functie trad aan de Zendings-school aldaar.

Tot heden mocht nog geen enkel goeroe op zulk een langdurigen dienstdag wijzen, waarin den jubilaris de gelegenheid werd gegeven zijne gelukkige gaven te ontplooiën en zich geacht en bemind te maken bij allen die het voorrecht hadden hem te leeren kennen en zijne lessen te volgen. Voor dezen waaronder vele Christen-Dajaks, was de herdenkingsdag een dag van vreugde, toen men den jubilaris in de school de gelukwensen van den dag aanbod en hem een toonbeeld van ijver en plichtsbetrachting noemde voor allen die zich aan het godsdienstig Christelijk onderwijs wijden.

Jammer was het, dat die feestvreugde niet werd verhoogd door de toekening van een belooning in den vorm van een openbare onderscheiding door het bestuur.

WAT DE CHINEES VERTELT.

De thee. In de **Perniagân** van 17 Mei j.l. no. 8 kan men lezen, dat in de Chineesche maatschappij een verhaal bestaat omtrent het ontstaan van de eerste theeplant. Volgens het verhaal zou in overoude tijden (het jaar 519 wordt genoemd) een Indisch godgeleerde, met name **D'arma** als kluizenaar naar Japan zijn getogen teneinde aldaar den Hindoeschen godsdienst te prediken en te verspreiden. Deze geestelijke moest steeds wakende zijn, doch toen hij op zekeren dag ontwaakte uit een diepen slaap, toonde hij over dat verzuim zulk een leedwezen, dat hij zijn oogen uitrukte en ze op den grond wierp. Den volgenden dag groeide op die plek een klein plantje dat de theeplant zou zijn geweest. De bladeren werden met kokend water behandeld en toen een drank verkregen, welke op den geestelijke een verjongenden invloed uitoefende, zódanig dat hij nimmer meer behoefte had aan slaap. Sedert de leerlingen van den geestelijke daarvan kennis namen, werd de theedrank overal als een genotmiddel gebruikt.

Ook de Javanen kennen dit genotmiddel en wel

PEEK & CLOPPENBURG

- Wagenstraat 12-14-16 -
- Spuistraat 13 - DEN HAAG.
VERDER IN ALLE STEDEN.

- HEEREN- en KINDERKLEEDING □
- UITRUSTINGEN □
- HOEDEN HEMDEN ONDERGOEDEREN □

C. FORTMANN,
SPUISTRAAT 10, DEN HAAG.

GROOTSTE KEUZE
in TAFELSERVIEZEN, GLASWERK, LEPELS, VORKEN,
:- MESSEN, LUXE en HUISHOUDELIJKE ARTIKELEN. :-
Verzendingen onder garantie van gawe overkomst.

H. ZUMPOLLE - 's-Gravenhage

VEENESTRAAT 29 — Teleph. 4105.
KOFFERS, TASSCHEN, LEDERWAREN.
Grootste en meest gesorteerde Magazijnen
in NEDERLAND.
Vraagt GEÏLL. PRIJSCOURANT.

EERSTE

ROTTERDAMSCH

ROTTERDAM,
Oudehavenkade No. 1, Plan C.
Hoofdvertegenwoordiging in Nederl.-Indië:
De Heeren **VAN HEUSDEN** en **MEES**,
Kali-Besar, Batavia.
Zeer vrijgeevige Polisvoorwaarden.

VERZEKERING.

BREDA.

BOSCHRIJKE OMGEVING.
WONINGINRICHTINGEN
in huur.
Groote Markt 50. **P. HEIJMAN.**

F. L. VAN BOMMEL,
VLAMINGSTRAAT 8-10 - DEN HAAG.
TELEFOON 5501.

DAMES- EN HEEREN MODE-ARTIKELEN
HANDSCHOENEN
Speciale Afdeling Heerenhoeden en Petten

HOTEL VAN ZEBEN - CAFÉ-RESTAURANT,
Wagenstraat 44, TEL. 411. DEN HAAG.

LOGIES met ONTBIJT vanaf f1.50, PLAT DU JOUR van 12-2 uur à f0.50, DINERS vanaf f0.80 en hooger van 4½-7½ uur. Restaurant à la Carte gedurende den geheelen dag.
Aanbevelend, v. ZEBEN.

meer in het bijzonder de Soendaneezen in de Preanger Regentschappen, waar de theecultuur in de laatste jaren met groote schreden is vooruitgegaan en een voorname bron van inkomsten is geworden van de Inlandsche bevolking.

Op Java zijn velen van meening, dat de theeplant afkomstig is uit Oost-Azië; anderen gelooven, dat die plant oorspronkelijk uit Asam afkomstig is en meenen te weten, dat, toen de Engelschen in het jaar 1825 die streek in bezit namen, zij in de bosschen de wilde theeplant aantroffen.

Hoe het zij, bij de bespreking van de theecultuur zal men toch wel steeds in de eerste plaats moeten denken aan China, vanwaar de meeste thee naar alle deelen van den aardbol wordt uitgevoerd en waar men de fraaiste aanplantingen aantreft, vooral in de provincie Hokkian.

De theeplant zou op Java zijn ingevoerd van het eiland Decima (Japan) door Dr. von Siebold, en daarna verzorgd zijn geworden in 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.

Van daar uit werden de planten verspreid in de Preanger Regentschappen (afd. Limbangan), Krawang, Bantam, Cheribon, Tegal, Pekalongan, Semarang, Japara, Soerabaja, Besoeki, Kedoe, Bagelen en Banjoemas.

De aanplant laad op dezelfde wijze plaats als met de koffie, terwijl de door de inlanders geplukte bladeren werden gebracht in de daarbij gelegen thee-etablissemten, waarvan in het jaar 1839 een 34-tal bestonden.

De cultuur bleef toen in handen van de Regeering.

De thee werd vervolgens ter verdere behandeling naar Meester-Cornelis gezonden en daar ter plaatse beoordeeld, welke kwaliteiten naar Europa zouden worden verscheept.

De Regeering leed met dit bedrijf aanzienlijke geldelijke schade en hief diensgevolge in het jaar 1842 de gouvernementstheecultuur op, die in een vrije cultuur werd omgezet, behalve in de Residenties Preanger Regentschappen, Bagelen en Cheribon.

De Regeering sloot in die gewesten overeenkomsten met particulieren, behalve in Bagelen, doch toen ook in het jaar 1860 op geen geldelijke voordeelen kon worden gewezen, werd de gouvernementstheecultuur geheel en al prijs gegeven. Het laatst werden de in de Preanger Regentschappen gelegen theeplantages geabandonneerd (1865), met name Parakan-Salak, Sinagar, Djatinagar, Tjoemboeloe en Tjikadang, terwijl tot datzelfde jaar de in Bagelen gelegen plantage Wonosobo bestond.

Op Java wordt aan de Asam-thee de voorkeur gegeven. De boomen bereiken, desverlangd, een hoogte van 20 voet, die van China slechts 10 voet, terwijl bij deze laatsten de takken zich reeds even boven den grond verspreiden.

De Asam-thee groeit sneller dan de Chineesche thee, doch bij de eerstgemelde soort bestaat dit bezwaar, dat de bladeren moeilijker drogen en dat slechts in terreinen met een vochtig klimaat gunstige oogsten kunnen worden verwacht. Diensgevolge groeit de Asam-thee dan ook veel beter in West-Java, waar de regenval minder regelmatig is. Bovendien is de cultuur van Asam-thee gemakkelijker en de oogsten aanzienlijker dan van de Chineesche thee, welke twee voorname factoren voor de theeplanters voldoende aanleiding zijn om aan de cultuur van Asam-thee de voorkeur te geven.

De Chineesche thee wordt voornamelijk uitgevoerd naar Engelsch-Indië, Ceylon en Brazilië.

De Java-thee wordt het meest gebruikt in Engeland, Rusland, Amerika, Australië en Nederland.

De contract-koelie ter Oostkust van Sumatra. — In den laatsten tijd hoort men weinig meer van de slechte bejegening, welke de contract-koelie ter Oostkust van Sumatra zou ondervinden, doch dit wil nog niet zeggen, dat aan de vroegere misstanden voorgoed een einde zal gemaakt zijn. De heer B. A. Weezen althans rekent het zich tot plicht om nogmaals een lans voor den contract-koelie ter Oostkust van Sumatra te breken, en heeft daarvoor in de *Pewarta Deli* van 17 Mei 1911, No. 33, de aandacht van het publiek op hun ellendig bestaan vestigd, waaraan het navolgende is ontleend: Zoowel in de nieuwsbladen als in boeken, zoowel op scholen als in de voorschriften van de Regeering, zegt de schrijver, wordt er steeds op aangedrongen, dat men de dieren behoorlijk zal behandelen, waarbij van het beginsel wordt uitgegaan, dat de dieren even goed pijn voelen wanneer men hen leed doet als de menschen, en dat men ze onnoodig niet moet kwellen. Dat de toepassing van dit beginsel nog niet bij allen is doorgedrongen, kan men niet alleen waarnemen bij de huurkoetsiers en karrenvoerders, die ter Sumatra's Oostkust ongenadig op de hen toevertrouwde dieren ranselen, maar ook bij de maatschappijen, die contract-koelies in hun dienst hebben.

Zoo was bijv. de schrijver onlangs persoonlijk getuige van eene mishandeling van een Chineeschen contract-koelie, op den weg naar M., welke bejegening werkelijk alle perken te buiten ging.

Volgens de meening van den schrijver laat de werkgever ter Oostkust van Sumatra den werknemer dikwijls meer werken dan waartoe hij contractueel verplicht is en wanneer dan een zekere vermoeidheid of misschien ook wel een enkele maal luiheid intreedt, blijft niet alleen nimmer een ongemakkelijke lichamelijke kastijding in den vorm van rottanslagen en schoppen uit, maar beleedigt men den contractant ook nog door hem de ruwste scheldwoorden naar het hoofd te slingeren.

Zeer zeker zal men wel luiheid bij een contractant kunnen constateeren, maar zou die toestand misschien niet het gevolg kunnen zijn van onvoldoende voeding, vraagt de schrijver? En is het na de ondervonden onhebbelijke bejegening, wel billijk tegenover den contractant, om hem ook nog loon in te houden, dat toch werkelijk niet al te groot is en zeker niet evenredig is aan den gepresteerden arbeid?

Van het geringste verzuim van den contractant, wordt door den werkgever gebruik gemaakt en eerstgenoemde als verbreker van het contract beschouwd.

De maatschappijen kunnen dat doen, omdat zij, na de verstrekking van de noodige voorschotten, de macht in handen hebben en die ook willen behouden.

De schrijver adat het niet noodig hierover verder uit te wijden. Een ieder weet er z. i. te Deli alles van.

Schrijver zou wenschen, dat, alvorens het publiek in boeken, op scholen en in gouvernementsvoorschriften voorgehouden werd het plichtmatige om de dieren goed te behandelen, duidelijk en op afdoende wijze zou zijn voorgeschreven, waarop een contractant moet worden bejegend.

Van Vreemde Koloniën.

Zwaar bewolkte lucht om en bij de koloniën. De verkondigde, tegengesproken, nog niet uitgemaakte terugkeer van den ex-president Castro op Venezuelaansche grondgebied vroeg de aandacht voor de landen om en in de Carabische zee; toen, zonder voorafgaande tijdingen, de terugkeer van Mohammed Ali, de twee jaren geleden afgezette Sjah van Perzië, in zijn land, niet alleen als een feit vastgesteld werd, maar de hem toestroomende aanhang tevens de zekerheid bracht van een bloedigen strijd waarmede de belangen van verschillende Europeesche mogendheden in Zuid-Azië gemoeid gaan. Tevens namen de besprekingen over Marokko, der Fransch-Duitsche diplomatie enerzijds en der Fransch-Spaansche anderzijds, zoodanige wending, dat pessimisten al over oorlogskansen beginnen te spreken. Amerika, Azië, Afrika, Europa, alle dus bedreigd door krijgsgewoel. Wat Venezuela te wachten staat is bezwaarlijk te zeggen, al lijkt het dat het „zoo zie je me, en zoo zie je me niet” van Castro voor dit maal maar een spel der verbeelding is geweest. Perzië staat vrij zeker aan den vooravond van een binnenlandschen oorlog. De voormalige Sjah heette, onder toezicht van Rusland, goed te Odessa opgeborgen te zijn en daar zoet gehouden te worden met een nog al ruim berekend jaargeld. Maar Mohammed Ali bleef begeerig naar het herkrijgen der verloren positie, met alle daaraan verbonden bezwaren en gevaren. Toen de aandacht voldoende van hem was afgeleid, trok hij vermomd, als eenvoudig reiziger naar Bakoe aan de Kaspische Zee, wist hier een schip te krijgen, dat hem op een ongewone landingplaats op Perzisch gebied aan wal zette. De woelige bewoners van Noord-Perzië vielen hem in groot aantal bij. Hij heeft zijn intocht in Astrabad reeds gedaan en maakt zich gereed om naar Teheran op te rukken.

De regeering te Teheran, hierop niet verdacht, althans niet gereed, zal den teruggekeerden nu troepen tegemoet zenden. Maar juist was er een minister-crisis, die, opgelost, nu weer in een nieuwe is overgegaan. Het parlement staat geenszins op zóó vasten bodem, dat het volk en leger vertrouwen kan, en evenmin vertrouwt het de gevoelens van de toezieende voogden Rusland en Engeland. Zelfs wordt Rusland verdacht, het optreden van Mohammed Ali vergemakkelijkt te hebben.

Men kent ook de verwantschap van Duitsche belangen aan de Perzische aangelegenheden, door de Germaansche spoorwegpolitiek in Mesopotamië.

Het optreden van Duitschland in de Marokko-politiek geeft den indruk, dat de feiten en vragen, die door Berlin in het geding geworpen worden, incidenten moeten scheppen om tot een gewild, maar niet ronduit uitgesproken doel te komen. In Marokko beloofde alles, na het optreden van de colonne-

P. ABRAHAMSON,

HOFJUWELIER,

VEENESTRAAT 27. SPUISTRAAT 56/58. PRINSESTRAAT 34.
Tel. 2515. Tel. 40. Tel. 2823.

DEN HAAG.

INKOOP tot de hoogste waarde van INDISCHE BRILLANTEN,
DIAMANTEN, GOUD, ZILVER en PLATINA. TAXATEUR.

Voor gemeubileerde Woningen

wende men zich tot de Firma

N. V. H. CORSMIT BROSSOIS & Co.

Bezuidenhout no. 1 - Tel. 811 & 6423

die altijd Woningen beschikbaar heeft

om direct te betrekken.

Meer dan 100 tevredenheidsattesten ter inzage

A. SCHARENBERG,
HOFLEVERANCIER.

NIEUWZILVER- EN NIKKELWERKEN

HUISHOUELIJK LUXE

TELEPH. INTERC. 2443.

HOOGSTRAAT 15, - 's-GRAVENHAGE.

EET GEEN KLEFBROOD.
De Luxe-Bakkerij

SUMMUM LEVERT
- HET -

SMAKELIJK DOORBAKKEN en bovendien
VERPAKT zonder prijsverhoging.

Telef. 1035. PRINSEGR. 126-126a.

W. KALDENBACH - 2e Sweelinckstr. 111

DEN HAAG.

ATELIERS VOOR HET ONTWERPEN VAN
EENVOUDIGE, GOEDKOOPE EN SMAAKVOLLE
WONINGINRICHTINGEN.

Teekeningen en begrotingen gratis voor belanghebbenden.

Firma HESSELS,

Danckertstraat 75 - 's-GRAVENHAGE.

WILT GIJ EEN LICHTEN VEERKRACHTIGEN
TRED KRIJGEN EN BEHOUDEN, DRAAG DAN
ONS VOETSTEUNEND MAATSCHOEISEL.

Speciale Inrichting voor voetlijders

Steunzolen systeem Dr. JAGERINK.
Voetcorsets „ Dr. MILO.

ELASTIEKEN KOUSEN en CELLULOID-CORSETS
uitsluitend op voorschrift van H.H. Doktoren.

Firma OFFERHAUS & DE WAARD
(APOTH. ASS. N.W.)

Magazijn van Verband- en Ziekenverplegings-Artikelen-
BINNEN- en BUITENLANDSCHE GENEESMIDDELEN enz.

Depôt van SUEZTHEE.

Geneeskragtige Wateren & Eau de Colognes.

COPERNICUSPLEIN 16 hoek VALKENBOSCHLAAN DEN HAAG.
Telefoon 4353.

Moinier, in een goed spoor te kunnen komen. Frankrijk had zijn taak juist opgevat, was met succes uit de moeilijkheden gekomen. Maar Duitsland heeft zich sedert eenige jaren in de Mohamedanen-politiek in het algemeen, en evenzoo in de Afrika-politiek een rol, een rol van betekenis toegedacht. Om in die richting den gewenschten invloed te winnen, moet elk internationaal conflict in het zwarte werelddeel zoo eenigszins mogelijk uitloopen op een winst van gezag voor Duitsland. Zoolang Frankrijk in Marokko in moeilijkheden verkeerde, kon Duitsland toezien, voldaan over de taak, die 't te Algeras had helpen Frankrijk op de schouders leggen. Maar toen de zaken naar een vermeerdering van het Fransche prestige verliepen, moest een incident geschapen worden, waardoor dit verloop gekeerd kon worden. Een oorlogsbodem naar Agadir. Of daar aanleiding toe bestond? De reden lag achter de handeling. Onderhandelingen volgden en hierbij vraagt Duitsland als vergoeding voor zijn teruggaan van Agadir, het kustland van Gabon, dat is het Fransche Kongogebied, grenzende aan Duitsch-Kameroen. Naar de algemeene overtuiging kan er geen sprake van zijn, dat Frankrijk op dezen eisch ingaat, ja er zelfs maar over in onderhandelingen treedt. Dit zal Kiderlen Wächter ook wel niet verwacht hebben, maar het loven en bieden is er mee begonnen, al waarschuwt de diplomatie ook aan de geruchten geen officieele waarde te hechten en Duitschland zal nu wel zorgen er voor zijn koloniaal-politiek in elk geval met een winstje uit te komen.

Van geheel anderen aard zijn de voorvallen, die animositeit tusschen Frankrijk en Spanje hebben aangewakkerd. Eerst was de Fransche consulaire agent Boisset, toen hij met zijn bediende, van Suk el Arba naar El Kasar terug reed, bij de poort aangehouden en op minder heusche wijze opgebracht. Door verklaringen van spijt en leedwezen hadden de Spaansche staatslieden dit voorval juist schoon gewassen, toen, tot tweemaal toe, door Spaansche soldaten weer 'n Franschman aan eerbied te kort is gedaan. Luitenant Thirier heeft zich onvoorzichtig gedragen door de identiteit te willen vaststellen van deserteurs, die hij meende te herkennen in Spaanschen dienst, maar de bejegening, hem dientengevolge toegedacht bij zijn aankomst voor dienstzaken te El Kasar, waarbij hij door soldaten omringd werd, slagen opliep, en ten slotte, voor kolonel Sylvestre gebracht, door dezen nog beleedigd werd, is zóó, dat opnieuw veel geparlementeer noodig zal zijn om het slot in der minne te schikken. Deze feiten zijn, op zichzelf beschouwd, van ondergeschikt belang, maar als uiting en nieuwe aanzetting tevens van de licht ontvlambare gemoederen der in Marokko verblijvende Spanjaarden en Franschen krijgen zij een grooter beteekenis voor 't opwekken en aanwakkeren van vijandschap.

De indruk, die de toestand van het oogenblik geeft, is: Duitsland zoekt incidenten om zijn politiek goed te praten; Spanje krijgt incidenten, die het door zijn politiek goed moet praten.

Behalve de besproken gebeurtenissen zijn uit het jongste tijdvak nog twee belangrijke zaken op koloniaal politiek gebied te vermelden: de vernieuwing van het Britsch-Japansche verdrag, en de benoeming van Lord Kitchener tot Eng. vertegenwoordiger en consul-generaal in Egypte. Het verdrag wordt in dit nummer van ons weekblad weergegeven, op de benoeming van Kitchener komen wij in de volgende aflevering terug.

INGEZONDEN.

Pangoengsen.

Kolonie voor noodlijdende Inlanders.

Tot onze groote blijdschap kunnen we nu berichten, dat we eindelijk klaar zijn met repareren. De koloniegebouwen — ofschoon slechts van bamboe — zien er nu weer netjes uit. De weg is in orde gemaakt. De koestel is gereed en er staan weer zeven koeien en een stier in, terwijl de kolonie ook weer achttien geiten rijk is.

Het heeft heel wat geld gekost, om alles weer op dreef te krijgen, en onze dankbaarheid aan allen, die ons zoo flink geholpen hebben, is zeer groot.

Deze maand moeten we beginnen met padi op te kopen. Daarvoor hebben we ongeveer zeven honderd gulden nodig, hetgeen dan genoeg zal zijn voor een geheel jaar, terwijl we dan verder voor toespijken, zeep, petrolee, kleeding, salaris van den mandoer en andere kleinigheden zestig gulden per maand moeten uitgeven.

Om een rijsthandel te kunnen beginnen, zouden we nog extra duizend gulden behoeven, waarmee we dan na vijf jaar voldoende winst zouden kunnen behalen, om de kosten te dekken voor 't onderhoud van 60 à 70 behoeftigen.

Van de f 1000 sawah-fonds hebben we reeds f 277 uitgegeven, en daarmee vijftien hoofden van gezinnen en jonge mannen (van de vaste opgezetenen) aan sawah of kampoeng geholpen, zoodat ze op deze wijze zelfstandig kunnen worden, indien ze vlijtig en spaarzaam zijn. We doen al wat we kunnen om hun dit te leeren, en we gelooven, dat we met Gods hulp zullen slagen, terwijl we hopen, dat er nog belangstellenden zullen zijn, die ons nog eenige jaren zullen willen steunen, om ons doel te kunnen bereiken.

M. JANSZ.

Pangoengsen, postkantoor Tajoe.

Oost- en West-Indisch Literatuur-overzicht.

Tijdschrift Kon. Ned. Aardrijkskundig Genootschap.

De nieuwe afl. vangt aan met een opstel over „De omgeving der Balikpapan-baai” (met kaart), door Dr. L. Rutten en Dr. C. J. Rutten—Pekellaring, dat als volgt wordt ingeleid:

„Van April tot Augustus 1910 werden door den eerstgenoemde van ons beiden geologische onderzoekingen gedaan in de omgeving der Balikpapan-baai, in opdracht van de „Nederlandsche Maatschappij tot het verrichten van mijnbouwkundige werken”, waaraan door de andere werd deelgenomen. De genoemde Maatschappij had de groote welwillendheid ons toe te staan, datgene van onze onderzoekingen, wat zonder mijnbouwkundige waarde is, te publiceren...”

In verband daarmee geven de schrijvers dan ook slechts geografische, botanische en geologische bijzonderheden van de door hen onderzochte landstreek op de Oostkust van Borneo.

Verder bevat deze afl. een bijdrage van den heer J. W. IJzerman, getiteld: Twee reizen van Paramaribo, een naar de Parima in 1718 en een naar de Boven-Corantijn in 1720 (met kaartje).

In het Rijksarchief te 's-Gravenhage bevindt zich, volgens den heer IJ., een in kleuren getekend kaartje van de Corantijn, waarbij twee ongedateerde schrifturen gevoegd zijn. Het eerste stuk bevat het verslag eener reis, door den joodschen handelaar Gerrit Jacobsz, op eigen gelegenheid gedaan van Paramaribo naar de Parima, een zijtak van de Amazone-rivier. Het andere stuk is een brief van den bergdirecteur S. H. Sanders, gericht aan de Directeuren der Societeit van Suriname, en bestaat uit twee gedeelten, waarvan het eerste gedeelte door den heer IJ. gepubliceerd wordt, evenals het verslag der reis van Jacobsz.

Tezamen geeft de heer IJ. levensbijzonderheden van genoemden Sanders, die belast was met een onderzoek omtrent het voorkomen van edel metaal in den Parnassusberg aan de Suriname-rivier. Sanders schijnt een oolijke guit geweest te zijn, die met den titel van Directeur der bergwerken goud ging zoeken op plaatsen, waar het niet voorkwam geruimen tijd het bestuur der kolonie Suriname wist te misleiden, maar eindelijk in de gaten liep, toen de naar Holland gezonden monsters „niets dan vuiligheid” bleken te bevatten. We lezen van 's mans roemloos einde als Directeur:

„Nu Sanders eenmaal in de kaart was gekeken, kwamen aan de door hem gespeelde comédie spoedig een einde. Een klacht van weggelopen neger-slaven over barbaarsche behandeling van hun toekomstig voedsel, gesteund door den sergeant, commandant van den militairen post bij het bergwerk, deed de maat overloopen. Er werd een onderzoek naar zijn beheer ingesteld, en den 10en Juli 1723 kon Temminck (de toenmalige gouverneur) aan zijn meesters berichten:

„den 3 May is Salomon Herman Sanders naar gedanen eysch van den Heer Raad Fiscael door het hoff van politie gecondemneert om aen de geselpael geset te worden met een brief op sijn borst, waarop geschreeven Bedrieger, en vervolgens op de fortresse Zelandia aan de moolen gesloten te worden, omme daer aen te arbeijden gedurende den tijd van drie jaren, welke sententie dan ook is geëxecuteert, en dien verkeerden goudtsoecker is tegeenswoordig beesig met koorn te malen.”

Eindelijk bevat deze afl. nog gegevens betreffende de exploratie van Nieuw-Guinea, terwijl de redactie o.m. mededeelt: „Tot ons leedwezen moeten wij berichten, dat de heer G. P. Rouffaer door ongesteldheid genoodzaakt is, zijn onderzoekingen in den Archipel af te breken. Na verblijf in de Padangsche Bovenlanden denkt hij in September in Nederland terug te keeren.”

De pest in het Malangsche.

Eigen Haard (Nr. van 22 Juli) bevat een hieronder volgend uittreksel uit een brief over de pest in het Malangsche, van een dame, die met haar man

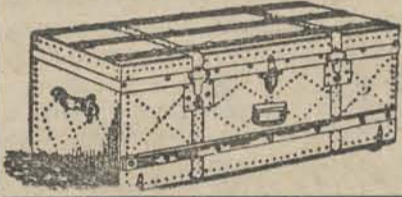
L. J. VAN DER MEER JR.

MAGAZIJN van
**Gemaakte Heerenkleeding
en Kleeding naar maat.**

26A HOOGHE WESTEINDE.
— TELEFOON 4018. —

SOLIDE QUALITEITEN. BILLIJKE PRIJZEN.

W. POPPINK, :: :: TELEFOON No. 4485.

Prins Hendrikstraat
141-143, Den Haag.
Geheel gepantserde Hutkoffers. Voor het bagageruim, 100 cM. lang, 50 cM. breed, 50 cM. hoog, m. bak f 12.50. Voor de hut 100 cM. lang, 50 cM. breed, 36 cM. hoog, m. bak f 11.50. Voor de hutten der nieuwe booten 100 cM. lang, 50 cM. breed, 40 cM. hoog, m. bak f 12.—

RIPPEN

PIANOHANDEL
PIET HEINSTRAT 42
ELANDSTR. 17 TEL. 4683
VERHUREN STEMMEN

Vestigt U in NIJMEGEN!

Voor inlichtingen wende men zich aan het SECRETARIAAT van

NIJMEGEN VOORUIT!

M. CROMMELIN, Voorzitter.
ALOYS B. JANSEN, Secretaris.

B. DERKSEN

Brood- en Beschuitfabriek
„De Oude Vette Hen”
bij het Raadhuis Den Haag Tel. 2480.

Geregelde bezorging door alle wijken van Den Haag, Scheveningen en Rijswijk.

LUNCHROOM.

AFTERNOON-TEA.

Een nieuw boek van de bekende schrijfster

NANNIE VAN WEHL

Deze maand verschijnt:

**De kleinkinderen van
Mevrouw Beukema**

Een boek voor jonge dames van 16—18 jaar.

:- Met teekeningen van C. J. ROVERS :-

Prijs f 2.50. In prachtband f 2.90

(dokter, met de pestbestrijding belast), een tocht per auto deed in de besmette streken.

Uit Soerabaja te Malang aankomend, gingen wij naar Sanggo Nihi; dit is een geheel nieuw gebouwde badhotel bij warme bronnen gelegen, pas dit jaar geopend, maar nu absoluut verlaten, want het ligt bij den ergsten pesthaard: Batoe.

De tocht er heen was erg zielig; vóór alle kampongs gekruiste roode vlaggetjes met waarschuwingbord en dan nog roode vlaggetjes voor de huizen, waar pestgevallen zijn voorgekomen.

Die huizen zien er desolaat uit; van de meeste is het geheele dak of anders de pannen afgenomen, en de muren zijn geheel met petroleum-residu bestreken; oude bouwvallige huizen worden direct verbrand. Is er een persoon aangetast, dan gaat deze met zijn gezin naar de ziekenkampen; dit zijn geïsoleerde terreinen, waar elke 50 M. huusjes staan, en naast elk huusje een heel klein hutje of huisje, waar de zieke gebracht wordt, in het grootere woont dan het gezin.

Sterft de patient, dan gaat de familie naar een andere afdeling, waar zij allen nog vijf dagen in observatie blijven, daarna met vaccine ingespoten en dan weer in eene andere afdeling, om nogmaals geïsoleerd te blijven.

Zij worden in die ziekenkampen geheel door het Gouvernement gevoed en gekleed. Men mag niet vaccineeren, als men niet heel zeker weet, dat de personen geene infectie onder de leden hebben, maar ook na het vaccineeren moeten zij vijf dagen zoo veel mogelijk buiten infectiegevaar worden gehouden. Er zijn geheele kampongs gevaccineerd, maar zoo afdoende als de cholera-vaccine, is de pestvaccine niet.

Elke kampong heeft zijn ziekenkamp; het eerste huisje heeft een desinfectie-inrichting voor de kleeren der binnekomenden. Ik zag verscheidene kampen, gedeeltelijk ledig, want de epidemie is sterk aan het afnemen, ofschoon er nog telkens gevallen van plotselingen dood in de kampongs voorkomen.

Om 7 uur begint de dokter zijn tournee, eerst met de auto naar den Wedono van Batoe, waar hij een opgave krijgt van de verdachte gevallen; voor elk geval, waar de dokter nog niet bij is geweest, staat op den hoofdweg een man met een rood vlaggetje; in den kampong voor 't huis van den zieke evenzoo; dit dient om 't zoeken te voorkomen. Dan wordt de zieke, soms al een doode, onderzocht; in 't eerste geval naar het ziekenkamp overgebracht, in het laatste in een sublimaatdoek gewikkeld en dan begraven. De familie verlaat in elk geval 't huis, gaat naar 't kamp en 't huis wordt gereinigd of verbrand. Dit alles natuurlijk alleen in geval van pest.

De dokter-djawa is den geheelen dag bezig met vaccineeren en bezoekt ook de zieken. De uitgestrektheid is enorm, zonder auto zou het onmogelijk afgedaan kunnen worden.

Om alles heen is een groot militair cordon getrokken, zelfs doctoren moeten een speciale vergunning hebben om er door te komen. De grenskampongs en dessa's staan natuurlijk onder zeer scherp toezicht, om uitbreiding te voorkomen.

In Malang is een laboratorium ingericht voor alle onderzoek; van verdachte zieken, van dood gevonden ratten en van de vlooiën, die op ratten voorkomen of daar bijzonder talrijk zijn. In het Malangsche zijn heel veel vlooiën, wat waarschijnlijk verklaart, waarom juist daar de epidemie zich genesteld heeft.

Er worden dagelijks tusschen de 40 à 45.000 ratten ingeleverd in de afdeling Malang, en bij het laboratorium brandt dag en nacht een groote brandstapel van ratten en muizen, een vuur, dat al in maanden niet uit is geweest.

Neerlands-Indië.

Afl. 10 van Neerland's Indië. Land en volk, geschiedenis, bestuur en samenleving is verschenen. Zij bevat het slot van de bijdrage van Mr. H. A. Lorenz over Nieuw-Guinea, terwijl Prof. Mr. J. E. Heeres een aanvang maakt met zijne beschouwing over de geschiedenis van Indië.

Ook deze afl. bevat vele illustraties en portretten.

Een practisch werk.

In 1909 verscheen van de hand van den heer D. Brakel een werk getiteld: Wat elk landsdienaar in Nederl.-Indië weten moet, door een oud landsdienaar (Batavia, G. Kolff & Co.). Dat dit werk den naam verdient hierboven uitgedrukt, bewijst 't verschijnen van een tweeden druk, welke eenige maanden geleden eveneens bij Kolff is uitgekomen.

Aan het voorbericht van den samensteller is het volgende ontleend: Ieder landsdienaar zal wel eens ondervonden hebben, hoe lastig en tijdroovend het is in den doolhof der verordeningen, vervat in Staats- en Bijbladen, Circulaires, Voorschriften enz. te moeten zoeken naar eene bepaling, welke men op dit oogenblik noodig heeft te weten. De moeilijk-

heid wordt nog vergroot, door dien bij de Staatsbladen niet is aangegeven, of zij bij latere zijn gewijzigd, ja, soms geheel vervangen — terwijl over de wijze van toepassing der verordeningen in de praktijk in vele gevallen de Bijbladen eerst licht geven. In enkele gevallen zijn de verordeningen slechts alleen in het Bijblad opgenomen.

Bij de samenstelling van dit werkje is getracht aan die moeilijkheid tegemoet te komen door de bepalingen, de in het dagelijksch leven meest voorkomende vragen betreffende, onder één hoofd te vereenigen.

De nieuwe druk is tot Januari 1911 bijgewerkt en verder voorzien van een lijst der gebruikte Staats- en Bijbladen.

Het eerste rassen-congres.

Eenige weken geleden werd in Het Kol. Weekbl. een circulaire afgedrukt van de Nederlandsche commissie voor het te Londen te houden „first universal races congress”.

In aansluiting daarmede zij de aandacht gevestigd op de verschijning van het werk, getiteld:

Papers on inter-racial problems communicated to the first universal races congress held at the University of London, July 26—29, 1911. Edited, for the congress executive, by G. Spiller, hon. organiser of the congress (London, P. S. King and Son).

Verschillende autoriteiten behandelen in dit werk verschillende onderwerpen. Van onze landgenooten schrijft Prof. Dr. A. W. Nieuwenhuis over: „The Batak Institute at Leyden”, en Mr. J. H. Abendanon over „Traffic in intoxicants and opium”.

Boschbouwkundig Tijdschrift Tectona.

Inhoud van Afl. 4 (deel 6). Aanteekeningen over de in het boschdistrict Madioen voorkomende zoogenaamde Djativariëteiten, door W. J. Spaan. — Het een en ander over winnen en bereiden van caoutchouc van de Ficus elastica, door A. v. Gelder. — Zes maanden ervaringen in de Rasamala-boschen, door J. Lörzing. — Een rupsenplaag in de aanplantingen van Ficus elastica, door v. Gelder. — Taak van het boschwezen in Engelsch-Indië en samenwerking tusschen beheer en proefstation, door v. Z. — Instructie voor rubberplanters, door v. H. — Enz.

Indisch Militair Tijdschrift.

Inhoud van No. 5, jaarg. 1911: De groote manoeuvres van 1910 in Engeland en andere indrukken (vervolg), door H. A. Kooij. — Beschouwingen over gewertoestelletjes tot het belaten of het tegengaan van te hoog schieten op het gevechtveld enz. (vervolg), door J. J. Riel. — Remonte-Paardenfokkerij-Wedrennen. — De uitwerking van het Granaatkartetschot en van het Granaatkartetsvuur, door H. L. Maurer. — Commissiën tot onderzoek van reclames in zake beoordeelingslijsten van officieren. — Verlofstratemen van officieren vergeleken met die der ambtenaren. — Beschouwingen over nachtelijke operaties. — Van vreemde legers. Enzovoort.

De Indische Mercur.

No. 29 bevat de volgende bijdragen: „De algemeene vergadering van het International Rubber testing committee in Londen, door Dr. A. H. Berkhout. — Vooruitgang van Atjeh, door dr. J. C. C. W. van Nooten. — De uitkomsten der Duitse Nieuw-Guinea-expeditie, door Dr. J. Dekker. — De resultaten der tot heden verkochte Sumatra- en Borneo-tabak. — De handel van Makassar. — Spoorwegverbindingen op Java. — Kultuurberichten (Rubber in Boni. — De zeekokosnoot, enz.) — Kleine mededeelingen (Bureau voor handelsinrichtingen. — De handelsbetrekkingen van West-Australië met Nederl.-Indië en Nederland. — Storm op Sumatra's Oostkust, enz.). — Financiële berichten en verslagen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken.

Weekblad voor Indië.

Op de volgende bijdragen in No. 9 wordt de aandacht gevestigd: De pest. Hoe kunnen wij haar vermijden en bestrijden? door dr. J. H. F. Kohlbrugge (vervolg). — Papierfabricatie in Ned.-Indië (met afb.), door W. J. v. d. Leemkolk (slot). — De heldendaad van Lebak, door W. Kerremans. — Huwelijksgebruiken in verschillende landen, door T. t. H.

Leeszaal HEULSTRAAT 17. DEN HAAG.

Opgave van dagbladen en tijdschriften, ter lezing liggend in de leeszaal van het Hoofdbestuur van „Oost en West”, Heulstraat 17, Den Haag, welke dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 's morgens 9 uur tot 6 uur 's namiddags.

VERKOOPHUIS

GROOT DEN HAAG
HERTOGINNELAAN 103
Tramhalte lijn 3 :: VALERIUSSTRAAT.

Eenig adres voor hen die zich goed en voordelig van nieuwe of TWEEDHANDS-MEUBELN willen voorzien.

DAGELIJKS (ook des Zondags) GEOPEND
van 10—4 uur.

VACANT

NEDERLANDSCHE VEGETARIERSBOND.

Secretariaat, Brochurenhandel en Vegetarisch Bureau:

HEEMRAADSINGEL 217B :: ROTTERDAM,

waar alle inlichtingen over Vegetarisme, den Bond en zijn streven gaarne worden verstrekt en alle drukwerken te verkrijgen zijn.

LIJSTEN VAN BOEKEN GRATIS.

Leest het maandelijksch orgaan „VEGETARISCHE BODE”

onder redactie van FELIX ORTT; abonnementsprijs f2.— p. jaar.

Bekroond propagandageschrift, franco per post f0.06. — ORTT, Brieven over gezondheid, franco per post f0.12. — DR. ANNA KINGSFORD, Ware voeding, franco per post f0.80. — Vegetarisme een economische noodzakelijkheid, franco per post f0.94. —

KOOKBOEKEN franco per post f0.17 en f0.95.

Vraagt voedingsmiddelen gesteld onder toezicht van den Nederlandschen Vegetariërsbond. — Dit geeft afdoende waarborgen.

S. J. ROTTEVEEL,
Galileïstraat 58. — Telefoon 3197.
Koloniale waren, Comestibles.

P. A. W. PHILIPPONA,

41 Hoogstraat - Den Haag.

Specialiteit in TAFELSERVIEZEN.

Garantie van Bijbestelling.

N.V. Electriche Drukkerij

„Luctor et Emergo”

Telefoon Intercomm. 4424

's-GRAVENHAGE

Amalia van Solmsstraat 2-4

De Planter, Onze West, Sumatrapost, Sumatrabode, Javabode, Bataviaasch Nieuwsblad, De Padan-ger, De Sumatra Courant, De Surinamer Courant, Soerabajasch Handelsblad, Nieuwe Soer. Ort., Deli Courant, Preangerbode, Javasche Courant, De Locomotief, Het Witte Kruis blad, De Nieuwe Vorstenlanden, De Hofstad, 20 diverse Maleische bladen en tijdschriften.

Verscheidene periodieken, waaronder:

Hou en trou, Vrede door recht, De stem van Indië, Tijdschrift voor economische geographie, Indologenblad, De Banier, Neerlandia, Jong-Indië, De Boodschapper, Revue économique, Indische gids, Weekblad voor den handeldrijvenden en industriëlen middenstand, Exportblad, Cultura, Deutsche Kolonial Zeitung, Sociaal Weekblad, Ned. Zendingbode, Maandbericht van het Ned. Zending-genootschap, Indisch genootschap, Weekblad voor Indië met Dames Weekblad, Insulinde, Deutsche Wochenzeitung für Nederland und Belgien.

Overdruk uit het negende jaarboek MCMXI van de vereeniging „Amstelodamum”. „Een Amsterdamer als pionier op Bali (Emanuel Rodenburg, 1597—1601), door J. F. L. de Balbian Verster”.

Het transport en verkeer, tijdschrift gewijd aan de belangen bij de scheepvaart, het spoorweg-, post-, telegraaf- en tolwezen enz., onder redactie van A. Verkerk.

Verslag van de Handelsvereeniging te Soerabaja over het jaar 1910.

Jaarverslag van de Vereeniging „Tot Steun” over het jaar 1910.

Zending-Studio.

Afl. 3 van „Hoe wij steunen en gesteund worden”, orgaan der vereeniging „Tot Steun”.

Mr. G. D. Willink over wijlen professor Dr. G. A. Wilken, door Mr. F. D. E. van Ossenbruggen.

7e Jaarverslag van het „Bureau voor Handelsinlichtingen.”

No. 2 van de Serie „Mededeelingen voor Landbouw, Nijverheid en Handel” te Buitenzorg. „What kapok is and what it is used for.”

„De Balata-industrie in Suriname”. Supplement door Fred. Oudschans Dentz.

La Gazette de Hollande.

De toekomst van Sumatra, door F. H. A. Steens Zijnen.

Ned. Staatscourant.

En tal van andere brochures, jaarverslagen, enz.

Vervolg opgave van bladen en tijdschriften welke nieuw ter lezing zijn gelegd in de Leeszaal, Laan v. Meerdervoort 187, Den Haag, die dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 10 uur vóór- tot 6 uur namiddags.

- Het Bat. Nieuwsblad t/m 28 Juni '11.
- De Locomotief t/m 27 Juni '11.
- Het Soer. Handelsblad t/m idem.
- De Sumatrapost t/m 28 Juni '11.
- De Sumatrabode t/m idem.
- Tjahaja Sumatra t/m idem.
- De Ind. Mercuur No. 30.
- Handelsberichten v/h Min. v. Landbouw.
- De Banier No. 25.
- Weekblad voor Indië no. 9.
- Bandera Wolanda No. 82.

MEDEDEELINGEN.

Van het Informatie-Bureau:

(Heulstraat 17).

Voor den post-, telegraaf- en telefoondienst in Nederlandsch-Indië wordt gevraagd een **instrument-maker** 1ste klasse.

Hij moet grondig bekend zijn met het instrument- maken en in staat zijn alle herstellingen aan de ge- bruikelijke telegraaf- en telefooninrichtingen en meet- instrumenten geheel zelfstandig te verrichten.

Voorts moet hij op de hoogte zijn van de stroom- loopen en de werking en behandeling dier toestellen en in staat zijn die toestellen geheel zelfstandig te monteeren en te regelen, terwijl hij ook theoretische kennis moet bezitten.

Tot aanbeveling strekt voldoende kennis van de Duitse en Engelsche talen om daarin gestelde vak- tijdschriften te kunnen lezen.

Aan de betrekking is verbonden eene bezoldiging van f 250 (tweehonderd vijftig gulden) 's maands, met vier driejaarlijkse verhoogingen van f 25 (vijf en twintig gulden) 's maands, alzoo tot een maximum van f 350 (driehonderd vijftig gulden) 's maands.

Zij, die voor plaatsing in aanmerking wenschen te komen, behooren zich vóór 1 Augustus 1911, bij gezegeld adres, te wenden tot het Departement van

Koloniën, onder overlegging van de vereischte stukken.

(Ned. Staatscourant van 1 Juli 1911 No. 152).

Ter benoeming tot aspirant-adjunct-afdeelingchef bij den dienst der Staatsspoorwegen in Nederlandsch-Indië worden gevraagd werkm. ~~andere~~ ingenieurs, in het bezit van het diploma, bedoeld bij art. 118 der Hooger-onderwijswet (Staatsblad 1905, no. 181).

Zij, die voor plaatsing in aanmerking wenschen te komen, behooren zich bij gezegeld adres te wen- den tot het Departement van Koloniën.

Bij hunne requesten moeten de sollicitanten over- leggen:

- a. hun diploma;
- b. een bewijs van goed maatschappelijk gedrag, afgegeven na dagteekening dezer bekendmaking door den burgemeester hunner woonplaats;
- c. hunne geboorte-akte;
- d. een door den Commissaris der Koningin in de betrokken provincie afgegeven certificaat, ten blij- ke, dat voldaan is aan de verplichtingen, welke voor hen uit de wet op de nationale militia zijn voort- gevloeid.

In het adres moet worden vermeld, of de candi- daat gehuwd is en e.q. het aantal zijner kinderen.

Door een vanwege het Departement van Koloniën in te stellen geneeskundig onderzoek zal moeten blij- ken van fysieke geschiktheid voor den Indischen dienst.

Aan de uitzending is verbonden:

- a. overtocht voor Gouvernementsrekening ais pas- sagier der 1ste klasse, e.q. ook voor 't wettig gezin;
- b. eene gratificatie voor uitrusting, ten bedrage van f 1500 (één duizend vijfhonderd gulden);
- c. eene voorloopige bezoldiging van f 150 's maands, ingaande met den dag van inscheping tot dien, waarop het activiteitstraktement ingaat.

Zij, die ter beschikking van den Gouverneur-Ge- neraal worden gesteld, om tot de genoemde betrek- king benoemd te worden, verbinden zich tot terug- gaaf van alle gelden, welke aan hen en te hunnen behoefte zullen zijn voldaan ter zake van overtocht en van gratificatie voor uitrusting, indien zij bin- nen den tijd van vijf jaren na aankomst in Neder- landsch-Indië, anders dan ten gevolge van welbewe- zen ziels- of lichaamsgebreken, buiten eigen toedoen ontstaan, uit 's lands dienst worden ontslagen, of indien zij niet binnen den hun aangewezen tijd naar Nederlandsch-Indië vertrekken, dan wel de reis der- waarts moedwillig afbreken.

De bezoldiging van de aspirant-adjunct-afdeeling- chefs bij den dienst der Staatsspoorwegen bedraagt f 250 's maands. Na twee jaren dienst in dien rang worden zij bij voldoende geschiktheid en goede plichts- betrachtning bevorderd tot adjunct-afdeelingchef, op eene bezoldiging van f 350 's maands, welke door periodieke verhoogingen tot f 1000 's maands kan stijgen.

Het activiteitstraktement gaat in Indië in met den eersten der maand, volgende op die, waarin de be- noeming door den Gouverneur-Generaal van Neder- landsch-Indië zal hebben plaats gehad en de be- trekking zal zijn aanvaard.

In de tweede helft van October 1911 zal te 's-Gra- venhage een vergelijkend examen worden gehouden voor Nedelanders, minstens 20 jaar oud zijnde en den leeftijd van 30 jaar nog niet bereikt hebbende, die genegen zijn op de hieronder aangekondigde „Voorwaarden” te worden aangesteld tot **militair opzichter der genie** 3de klasse bij het Nederlandsch-Indisch leger.

Ter toelating tot het examen wende men zich vóór 15 September 1911 tot het Departement van Koloniën, bij gezegeld request, met duidelijke opga- ve van adres en onder overlegging van de noodige stukken.

Het examen omvat:

- a. de kennis van de Nederlandsche taal, zooda- nig dat de candidaat zijne gedachten daarin behoor- lijk kan uitdrukken, waarvan blijk te geven door een opstel over een eenvoudig onderwerp, dat ver- ondersteld mag worden aan den candidaat bekend te zijn;
- b. het schrijven van een goed leesbaar hand- schrift;
- c. bedrevenheid in de vier hoofdbewerkingen met geheele getallen en met tiendeelige en gewone breu- ken; bekendheid met de leer en het gebruik der evenredigheden; bekendheid met het metrieke stelsel van maten en gewichten;
- d. kennis van de meetkunde voor zooveel betreft het berekenen van oppervlakten en inhouden van eenvoudige figuren en lichamen, blijkende uit de oplossing van vraagstukken, voornamelijk zoodani- ge, die bij het maken van begrootingen van bouw- werken en bij teekeningen voorkomen;
- e. het naar gegevens op schaal vervaardigen van

EVERSEN & Co.

Tasmanstraat 142-148.

Telefoon 1854. DEN HAAG.

STALHOUDERIJ.

Levering van maand-Équipages.

BRANDSTOFFEN.

F. BREURE & ZOON

HOFLEVERANCIERS,

TOLLENSSTRAAT 23-25 VALERIUSSTRAAT 6

Telefoon 1880. Telefoon 3331.

A. A. BOLT

CONFISEUR & PATISSIER

HOFLEVERANCIER

BANKASTRAAT 4c, 4d, 4e, 4f

's-GRAVENHAGE

ECHTE INDISCHE SPEKKOEK

OOK VERKRIJGBAAR IN „BOEATAN” HEULSTRAAT 19

VLEU PIA KUNSTPEL- ORG VERHUUR. PIANO's van f5.— VLEUGELS „ -8.— REPARATIE. RU Afd. Gebruikte SPECIALE INRICHTING voor de	GOOSEN & SWAGERMAN DEN HAAG - BOEKHORSTRAAT 149.	GELS. NO'S. PIANO'S. ELS. p.m. of f50.— p.j. af. „ „ -80.— „ „ STEMMEN. IL. Instrumenten. voor het GEREEDMAKEN TROPEN.
--	--	--

S. P. VAN DER MAREL,

COPERNICUSSTRAAT 123. hoek Beeklaan.

TELEFOON 9104Y.

HET ADRES voor KRUIDENIERSWAREN en COMESTIBLES.

5% dividend.

ONTWAKING

ALGEMEEN MAANDSCHRIFT VOOR LETTEREN, KUNST, SOCIOLOGIE EN WETENSCHAP.

ONDER REDACTIE VAN:

GEORGES EEKHOUD, JACQUES MESNIL, LOD. BAECKELMANS, ARY DELEN, WILLEM GIJSSELS
OSCAR SIX, GUSTAAF VERMEERSCH.

BESTURDER: SEGHER RABAUW.

Uitgave van: „t Kersouwken” te Antwerpen.

Administr. voor Holland: Overtoom 442, Amsterdam

Prijs per jaargang van 12 afleveringen f 3.—

Losse afleveringen . . . . . f 0.30.

PROSPECTUS en PROEFNUMMERS op aanvraag GRATIS.

eenvoudige bouwkundige teekeningen; het maken van eenvoudige situatie-teekeningen naar gedane opmetingen;

f. kennis van de wijze van opmeten en in tekening brengen van kleine terreinen en van de daarbij noodige hulpmiddelen en instrumenten, zo mede van het uitzetten van eenvoudige bouw- en aardewerken; kennis van de wijze van uitvoering en aan-teekening van eenvoudige waterpassingen en van de behandeling der daarbij meest gebruikelijke instrumenten;

g. kennis van de voornaamste bouwstoffen (behalve van de Indische), van de gevallen waarin en de wijze waarop zij worden verwerkt, van hare keuring en van de meest voorkomende gebreken;

h. kennis van de gereedschappen en van de meest voorkomende eenvoudige werktuigen, die bij de uitvoering van bouw- en aardewerken gebruikt worden;

i. kennis van het onderzoek der gronden, uitgraven en droog houden van fundeeringen, inrichting van de meest gebruikelijke fundeeringen (zand, liggende en paalroosterwerken, beton);

k. kennis van de samenstelling of inrichting en van de uitvoering van het onder volgende:

metselverbanden, rollagen en vlechtingen, metselvoeg- en pleisterspecien, verschillende soorten van muren (bekleedings-, buiten- en binnenmuren, vrijstaande muren), eenvoudige gewelven, andere metselwerken (vloeren, putten, riolen); de bij gewone bouwwerken meest gebruikelijke onderdelen in gehouwen steen, houtverbindingen, houten vloeren, wanden, plafonds en zolderingen, eenvoudige kappen en trappen, deuren en ramen, verschillende dakbedekkingen, verwerk, eenvoudige ijzerwerken bij de gewone militaire gebouwen voorkomende (balken, hekwerken, sloten, pompen), bliksemafleiders;

l. kennis van de samenstelling en inrichting van eenvoudige militaire gebouwen en van eenvoudige houten, ijzeren en steenen bruggen van de meest voorkomende kleinere afmetingen, van beschoeiingen en duikers; kennis van den aanleg en de inrichting van gewone wegen;

m. het maken van uitgewerkte ontwerpen en begrooingen van bouwwerken als in punt l omschreven.

Kennis van projecten betrekking hebbende op Indische bouwkunde wordt niet vereischt;

n. grondige en dus ook praktische kennis van het vak van timmerman of metselaar; bij gelijke kundigheden gaan de timmerlieden voor.

De formatie der militaire architecten en opzichters der genie in Nederlandsch-Indië, vastgesteld bij Koninklijk besluit van 21 Januari 1908 no. 53, telt: 12 militaire architecten en militaire opzichters 1ste klasse;

10 militaire opzichters der 2de klasse;

9 militaire opzichters der 3de klasse.

Hieronder zijn begrepen in totaal 4 magazijnmeesters der 4de klasse, met den rang van opzichters 1ste, 2de of 3de klasse.

De militaire architecten en opzichters der genie zijn effectief militair en onderworpen aan de krijgsmacht.

De militaire architecten staan in rang gelijk met de onderluitnants der infanterie, terwijl de opzichters moeten beschouwd worden den rang te bezitten van adjudant-onderofficier.

Zij worden door den chef van het wapen der genie naar gelang van de omstandigheden en in verband met hunne persoonlijkheid over de verschillende garnizoenen verdeeld en onder de plaatselijke geniechefs werkzaam gesteld bij de uitvoering van geniewerken, dan wel zelfstandig belast met het beheer van den plaatselijken geniedienst.

De militaire architecten worden benoemd uit de militaire opzichters der 1ste klasse der genie, welke 3 jaren als zoodanig effectief dienst hebben gedaan, bij een alsdan in te stellen geneeskundig onderzoek geschikt zijn bevonden voor den militairen actieven dienst en zich onderscheiden door gedrag, ijver voor den dienst en geschiktheid voor hunne betrekking.

De bevordering tot militair opzichters der genie 2de en 1ste klasse geschiedt bij algemeene geschiktheid naar ancienniteit in Nederlandsch-Indië, na voldoening aan een aldaar af te leggen aanvullings-examen.

VOORWAARDEN.

Zij die, na geneeskundig geschikt te zijn bevonden voor den militairen dienst in Nederlandsch-Indië, blijkens den uitslag van het examen in de termen der benoeming vallen tot aanvulling der bestaande 4 vacatures, behooren zich bij die benoeming te verbinden den lande gedurende minstens 4 jaren onafgebroken te dienen, ingaande den dag van ontschepping in Nederlandsch-Indië.

Zij genieten eenegratificatie van f 500 (vijfhonderd gulden) voor uitrusting; hun wordt vrije overtocht naar Nederlandsch-Indië verleend als gouverne-

mentspassagier 2de klasse; gehuwd of weduwnaar zijnde, desverkiezende ook voor hun wettig gezin; zij worden van en met den dag van ontschepping in het genot gesteld van een maandelijksch traktement van f 100 (eenhonderd gulden), waarop, voor het vertrek, een voorschot wordt verleend van twee maanden; zij genieten van en met de dagtekening van benoeming tot den dag van inschepping, een maandelijksch traktement van f 40 (veertig gulden). (Ned. Staatscourant van 17 Juli 1911 No. 165).

Ter benoeming tot **adpirant-ingenieur bij den dienst van het stoomwezen in Nederlandsch-Indië** wordt gevraagd een aan de Technische Hoogeschool te Delft gediplomeerd **werktuigkundig ingenieur**, met praktische ervaring.

Zij, die voor plaatsing in aanmerking wenschen te komen, behooren zich bij gezegeld adres te wenden tot het Departement van Koloniën, onder overlegging van de vereischte stukken.

Aan de uitzending is verbonden:

a. overtocht voor Gouvernementsrekening als passagier der 1ste klasse, e.q. ook voor 't wettig gezin;

b. eene gratificatie voor uitrusting, ten bedrage van f 1500 (een duizend vijfhonderd gulden);

c. eene voorloopige bezoldiging van f 150 's maands, ingaande met den dag van aankomst te Batavia tot dien, waarop het activiteits-traktement ingaat.

Hij, die ter beschikking van den Gouverneur-Generaal wordt gesteld, moet zich verbinden tot terug-gave van alle gelden, welke aan hem en te zijnen behoeve zullen zijn voldaan ter zake van overtocht en van gratificatie voor uitrusting, indien zij binnen den tijd van vijf jaren na aankomst in Nederlandsch-Indië, anders dan ten gevolge van welbewezen ziels- of lichaamsgebreken, buiten eigen toedoen ontstaan, uit 's lands dienst wordt ontslagen, of indien hij niet binnen den hem aangewezen tijd naar Nederlandsch-Indië vertrekt, dan wel de reis derwaarts moedwillig afbreekt.

De bezoldiging van een adpirant-ingenieur bij den dienst van het stoomwezen in Nederlandsch-Indië bedraagt f 300 's maands, terwijl bij voldoende geschiktheid en goede plichtsbetrachting na drie jaren diensttijd bevordering volgt tot ingenieur, aan welke betrekking is verbonden eene bezoldiging van f 400 's maands, met zes driejaarlijkse verhoogingen, elk van f 100 's maands, tot een maximum van f 1000 's maands.

Ter beschikking van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië kunnen worden gesteld, om benoemd te worden tot **opzichter bij den waterstaat en 's lands burgerlijke openbare werken in Nederlandsch-Indië**, personen, die met voldoende uitslag het examen hebben afgelegd voor opzichter bij den Rijkswaterstaat in Nederland en praktisch ontwikkeld zijn.

Zij, die voor plaatsing in aanmerking wenschen te komen, behooren zich, bij gezegeld adres, te wenden tot het Departement van Koloniën, onder overlegging van de vereischte stukken.

Aan de uitzending is verbonden:

a. overtocht voor Gouvernementsrekening als passagier der tweede klasse, e.q. ook voor 't wettig gezin;

b. eene gratificatie voor uitrusting ten bedrage van f 1000 (een duizend gulden);

c. eene voorloopige bezoldiging van f 60 's maands, ingaande met den dag van inschepping naar Nederlandsch-Indië.

Zij, die ter beschikking van den Gouverneur-Generaal worden gesteld, verbinden zich tot teruggave van alle gelden, welke aan hen en te hunnen behoeve zullen zijn voldaan ter zake van overtocht en van gratificatie voor uitrusting, indien zij binnen den tijd van vijf jaren na aankomst in Nederlandsch-Indië, anders dan ten gevolge van welbewezen ziels- of lichaamsgebreken, buiten eigen toedoen ontstaan, uit 's lands dienst worden ontslagen, of indien zij niet binnen den hun aangewezen tijd naar Nederlandsch-Indië vertrekken, dan wel de reis derwaarts moedwillig afbreken.

De bezoldiging van een opzichter bij den waterstaat en 's lands burgerlijke openbare werken in Nederlandsch-Indië bedraagt f 150 's maands, met 6 driejaarlijkse verhoogingen, elk van f 25 's mnds, met dien verstande, dat de eerste verhoging niet wordt verkregen dan na het voleindigen van het 25ste levensjaar en de diensttijd vóór het bereiken van die leeftijdsgrens slechts aanspraak kan geven op ééne verhoging.

Voor opzichters, die in het bezit zijn van het diploma van architect, bedragen de laatste twee verhoogingen in plaats van f 25 's m., f 50 's m.

De opzichters voeren den titel van opzichters 3de, 2de en 1ste klasse, bij eene bezoldiging van respectievelijk f 150 en f 175, f 200 en f 225, f 250 en hooger.

Indisch Restaurant

□ Vereeniging OOST EN WEST. □
LAAN VAN MEERDERVOORT 187
 □ TELEPHOON No. 2655. □

INDISCHE KOKKIE

□ PLAT DU JOUR f1.— □

DINERS van f1.50

UITZENDING van DINERS
 - en allerlei SCHOTELS. -

P. B. VAN MOORSEL & Co.

KERKPLEIN 11-12 ——— TORENSTRAAT 5-6
 NAAST HET HOOFDPOSTKANTOOR ——— DEN HAAG
 TELEFOON N°. 2898

GOEDKOOPST ADRES VOOR HET GEHEEL OF
 GEDEELTELIJK INSTALLEEREN VAN WONINGEN

WISBRUN & LIFFMANN.

VEENSTRAAT 35-37. Tel. 2503. DEN HAAG.

Dames Modeartikelen.

Zijden stoffen, Fluweelen, Kantstoffen.
Alle soorten Garneeringen, enz.

Balartikelen.

Voor den Handel en Industrie.

Indien U nog niet is geabonneerd, gelieve dan uw bedrijf (voor het desbetreffend vakblad) en adres op te geven. Zonder twijfel zal U zich abonneren. Proefnr. wordt gratis gezonden.

Het Weekblad voor den Handeldrijvenden en Industrieelen Middenstand,

verschijnt in 4 verschillende éditie.

Amsterdam - Amstel 18.

N. LOEB, Noordeinde 109.

Kleding en Meubilering op termijnbetaling.

20 gulden, per maand	2 Gld.
40 " " "	4 " "
60 " " "	5 " "

Verschenen de DERDE DRUK van:

De Africhting van den Politiehond, den Ambulance- en Oorlogshond.

EENE BEKNOPTTE HANDLEIDING

DOOR

M. KESSLER.

Bekroond met den Eersten Prijs op de XXVe Internationale Honden-Tentoonstelling van „CYNOPHILIA”, - gehouden van 22—24 April 1910 te AMSTERDAM.

1e Druk December 1908
 Prijs geb. f1.25 2e Druk Februari 1909 Prijs geb. f1.25
 3e Druk April 1910

UITGAVE DER N. V. ELECTRISCHE
 DRUKKERIJ „LUCTOR ET EMERGO”
 DEN HAAG :: TEL. INTERC. 4424.e

Het programma van het aanvullingsexamen waaraan een opzichter moet voldoen om benoembaar te worden tot architect bij den waterstaat en de burgerlijke openbare werken in Nederlandsch-Indië, is vastgesteld bij het Koninklijk besluit van 16 Februari 1908 No. 11 (Nederlandsche Staatscourant van 5 Maart 1909, No. 54).

De architecten genieten een traktement van f 400 's maands, met twee driejaarlijksche verhoogingen elk van f 75 's maands, en eene twee jaren later toe te kennen derde verhooging van f 50 's maands.

Het activiteitstraktement gaat in Indië in met den eersten der maand, volgende op die, waarin de benoeming door den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië zal hebben plaats gehad en de betrekking zal zijn aanvaard.

Ter benoeming tot opzichter bij den dienst van het stoomwezen in Nederlandsch-Indië wordt gevraagd een op het gebied van samenstelling, werking en behandeling van electro-motoren voldoende theoretisch en praktisch ervaren persoon, die in het bezit moet zijn van het eindexamen der Kweekschool voor machinisten te Amsterdam of van een daaraan gelijkwaardig diploma.

Zij, die voor plaatsing in aanmerking wenschen te komen, behooren zich bij gezegeld adres te wenden tot het Departement van Koloniën, onder overlegging van de vereischte stukken.

Aan de uitzending is verbonden:

a. overtocht voor Gouvernementsrekening als passagier der 2de klasse, e.q. ook voor 't wettig gezin;

b. eene gratificatie voor uitrusting, ten bedrage van f 800 (achthonderd gulden);

c. eene voorloopige bezoldiging van f 100 's maands, ingaande met den dag van aankomst te Batavia tot dien, waarop het activiteitstraktement ingaat.

De bezoldiging van een opzichter bij den dienst van het stoomwezen in Nederlandsch-Indië bedraagt f 200 's maands, welke bij voldoende geschiktheid en goede plichtsbetrachting met zes driejaarlijksche verhoogingen, elk van f 25 's maands, opklimt tot een maximum van f 350 's maands.

(Nederl. Staatscourant van 29 Juli 1911 No. 168).

Exemplaren van de Staatscourant zijn kosteloos bij het Informatie-Bureau te krijgen.

Ter benoeming tot adspirant-ingenieur bij den waterstaat en 's lands burgerlijke openbare werken in Nederlandsch-Indië worden gevraagd **civiele ingenieurs** in het bezit van het diploma, bedoeld bij art. 118 der Hooger-Onderwijswet (Stsbl. 1905, No. 181).

Zij, die voor plaatsing in aanmerking wenschen te komen, behooren zich, bij gezegeld adres, te wenden tot het Departement van Koloniën.

Bij hunne verzoeken moeten de sollicitanten de vereischte stukken overleggen.

Aan de uitzending is verbonden:

a. overtocht voor gouvernementsrekening als pas-

sagier der 1ste klasse, e.q. ook voor 't wettig gezin;

b. eene gratificatie voor uitrusting, ten bedrage van f 1500 (een duizend vijfhonderd gulden);

c. eene voorloopige bezoldiging van f 150 's maands, ingaande met den dag van inscheping tot dien, waarop het activiteitstraktement ingaat.

De bezoldiging van de adspirant-ingenieurs bij den waterstaat en 's lands burgerlijke openbare werken bedraagt f 250 's maands. Na twee jaren dienst in dien rang worden zij bij voldoende geschiktheid en goede plichtsbetrachting bevorderd tot ingenieur, op eene bezoldiging van f 350 's maands, welke door periodieke verhoogingen tot f 1000 's maands kan stijgen.

(Ned. Staatscourant van 18 Juli 1911, No. 166).

Officiële Berichten.

Uit de Javasche Courant van 16 Juni 1911. No. 48.

Benoemingen, enz.

Civiel Departement.

Verleend: elf maanden verlof aan de onderwijzeres Mej. A. A. Merens, een jaar aan den architect B. H. W. Willebrands.

Ontslagen: op verzoek eervol de stationscommies G. E. van den Broek; de resident van Batavia E. Meertens; de commies A. C. Tijl; de 1e klerk Ch. Hiert; de opziener bij het boschwezen T. Baudion; de klerk Mej. E. P. E. Heidenreich; de commies A. V. van Os.

Benoemd: tot resident van Timor L. Knappert; tot houtvester F. Blok; tot adspirant-ingenieur bij de S. S. op Java Ch. H. Eijkman.

Overgeplaatst: naar Lasem de onderwijzer G. v. Kleef; naar Soerabaja J. F. H. Stork; naar Lasem D. Scheijgrond; naar Djokjakarta D. H. Engelberts; naar Soerabaja Chr. Lapré; naar Tjepoe K. G. Kuiper; naar Probolinggo H. Boomer; naar Paré Mej. P. W. L. Bijleveld; naar Semarang J. Ch. Wilderink; naar Welari A. Lammerée; naar Mr. Cornelis Mej. J. W. Meijer; naar Bandoeng Mej. M. C. Becker; naar Padangpandjang A. G. Ribbink; naar Soekaboemi H. Ph. Kottmann; naar Koepang Ch. P. Wijnants; naar Tasikmalaja Mej. M. C. Hess.

Geplaatst: als hulponderwijzeres te Klaten Mej. W. H. Renaud; te Padang Mej. A. E. Schlüter; te Tandjoengpandan Mevr. M. J. Kamermans—Van Schaik.

Militair Departement.

Verleend: een jaar verlof aan den 2en luit. P. J. B. van Hille; elf maanden aan den Rapitein C. A. Rogge.

Bevorderd: tot off. van gezondh. 1e klasse S. L. Bruf en A. W. van Haften.

Benoemd: tot commies H. A. A. Bier.

Geplaatst: te Batavia de luit.-kol. der genie C. F. de Rochemont; te Soerabaja de majoor-intendant E. M. van Hillen.

Overgeplaatst: naar Batavia de majoor-intendant P. A. C. Bolte.

Geplaatst: te Soerabaja de kapitein-kwartiermeester A. J. Lieth.

Uit de Javasche Courant van 20 Juni 1911. No. 49.

Civiel Departement.

Verleend: elf maanden verlof aan den controleur G. D. P. A. Renardel de Lavalette; drie maanden aan den administrateur P. de Vries.

Ingetrokken: op verzoek het verlof van den commies C. W. L. Cohen.

Ontslagen: op verzoek de president van den R. v. J. te Padang Mr. B. Nijman; de zoutverkoop-pakhuismeester L. A. Scheffer en de adjunct-administrateur Ch. G. Gerrits.

Benoemd: tot secretaris bij het Dep. der B. O. W., J. Polak; tot commies te Denpasar E. A. v. Rhee; tot instrumentmaker 1e kl. J. J. van Beijmerwerdt; tot hoofdcommies J. L. Batz; tot controleur bij den pandhuisdienst H. O. de Meijer; tot controleur B. B., F. H. Visman en W. Middendorp tot ingenieur B. O. W., L. J. B. Feber en G. P. Groeneweg; tot ass.-resident van Madjalengka H. C. A. Poulton; tot adjunct-contr. bij het landrente-onderzoek C. J. Gronthoud; J. G. Peeting en P. N. J. Deltour; tot commies 1e kl. W. F. Ehbrencon; tot leeraar te Batavia A. Slagman; tot onderwijzer te Bandjermasin K. P. C. Poortman; tot hulponderwijzeres te Batavia Mej. M. L. A. Cordesius.

Militair Departement.

Verleend: een jaar verlof aan den majoor H. L. Bense; elf maanden aan den 1en luit. W. Prins. Ontslagen: op verzoek eervol de kapitein der inf. G. A. de Vries.

Ingetrokken: op verzoek het verlof aan den 1en luit. C. A. Rijnders.

Bevorderd: tot luit.-kolonel H. R. Mac Gillavry.

Bevorderd: tot kapitein-kwartiermeester R. C. Vetter, T. J. de Goeij, H. J. Oosterveen en J. J. Dorrenboom; tot 1en luit.-kwartiermeester J. C. Patoir, E. J. Kools; W. L. Luyms en A. J. de Haan; tot kap.-magazijnmeester W. F. Detiger.

Overgeplaatst: naar Soerabaja de luit.-kol. A. P. van de Siepkamp; naar Gombong de 1e luit. H. J. A. van Geuns; naar Semarang de off. van gezondh. S. W. van Hetinga Tromp; naar Soerabaja de id. W. A. Beck.

Geplaatst: bij het 15e bat. de 2e luit. G. Kloosterman; te Batavia de off. van gezondh. W. S. van Manen; te Fort de Koek de id. W. H. Brunnekreeft; te Batavia de id. J. W. Hoxel; te Tjimahi de id. E. H. van Hasselt.

Lijst van aangekomen en vertrokken Passagiers uit en naar de Indië.

Passagiers van het ss. „Oranje Nassau", kapitein G. D. Nieman, dd. 22 Juli naar West-Indië.

W. C. van Duinen; A. J. Leckie; Mejuffrouw H. J. van Lier; 23 militairen.

Haagsche Philatelisten-Vereeniging

OPGERICHT 17 APRIL 1897

Erkend bij Kon. Besl. van 20 April 1903, No. 58, Staatscourant No. 110

De Vereeniging stelt zich ten doel:

- 1o. De bevordering der postzegelkunde in het algemeen;
- 2o. Het verzamelen van postzegels en poststukken tusschen hare leden te bevorderen en te vergemakkelijken.

In het bijzonder tracht zij dit te doen door:

- a) het doen circuleeren van koopboekjes, samengesteld door hare leden;
- b) het uitgeven van een tijdschrift;
- c) het vormen van een bibliotheek;
- d) het doen circuleeren van tijdschriften;
- e) het houden van verlotingen;
- f) het houden van bijeenkomsten.

Alle verdere inlichtingen worden verstrekt door den Secretaris

W. DOZY - Bezuidenhout 361-6.

VACANT

R. PEUKERT

FIRMA F. HINTZE

KUNST- EN IVOORDRAAIER

SPUISTRAAT 60 DEN HAAG

SPECIALITEIT IN ZELF VERVAARDIGDE NATUUR BARNSTEENEN SIGAREN- EN SIGARETTENPIJPEN

RUIME KEUZE MEERSCHUIMEN EN HOUTEN PIJPEN

WANDELSTOKKEN.

REPAREREEN VAN PIJPEN, WANDELSTOKKEN, WAAIERS.

AUG. SAVELKOUL,

v/h. J. VAXELAIRE & Cie.,

BATAVIA, AMSTERDAM, SEMARANG,

SOERABAYA.

SPECIALAAL ADRES voor

Indische Uitrustingen

EN

HEERENKLEEDING naar maat.

Voor inlichtingen of aanvragen wende men zich alleen tot mijn firma te Amsterdam, daar ik in Nederland geen filialen of vertegenw. heb.

Weekblad voor Indië,

onder Hoofdredactie van M. VAN GEUNS,
te SOERABAJA.

Prijs per 3 maanden f 2.50

Men kan zich abonneren bij den agent voor Nederland: Uitgevers Maatschappij „Het Gemeenschappelijk belang” NIEUWE MOLSTRAAT 20, DEN HAAG.

VACANT

VACANT

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West”, die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaattlessen in Ind. talen.

W. B. REGENHARDT, Weimarstraat 309, 's-Gravenhage, } Maleisch }
 } Javaansch } gediplomeerd.
 } Soendasch }

A. H. J. G. WALBEEHM, Obrechtstraat 363, 's-Gravenhage, } Javaansch.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Hage.

INSCHRIJVINGSBILJET.

Ondergeteekende wenscht in te schrijven

voor het hulp- of ondersteuningfonds der Vereeniging „Oost en West”: f.....

NAAM:

WOONPLAATS:

Inzenden aan het Hoofdbureau van „Oost en West”, Heulstraat 17, Den Haag.

INSCHRIJVINGSBILJET.

De Ondergeteekende wenscht Lid te worden van de Vereen. „OOST EN WEST” en zijne contributie te bepalen op

Handteekening:

Woonplaats:

** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. Jaarverslag der Vereeniging 1909 en naamlijst der leden op 1 Januari 1911.

Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b. Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn, door J. H. en H. B.

Prijs: 1 exemplaar f 0.10, 50 ex. f 2.80;

voor Departementen en Leden der Maatschappij tot Nut van het Algemeen f 2.20 per 50 ex., plus 25 cent frankeerkosten.

c. Onze Oost II:

Iets over den Inlander en zijn Zieleleven, door T. J. BEZEMER.

Prijs: 1 exemplaar 5 cent, 50 ex. f 2.—;

voor Departementen en Leden der Maatschappij tot Nut van het Algemeen f 1.55 per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

** Bij de Firma MARTINUS NIJHOF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn verkrijgbaar gesteld:

a. Onze West:

I. De Kolonie Suriname, door REMAN IRÛS;

II. De Kolonie Curaçao, door M. VICTOR ZWIJSEN, Oud-Rector van het Colegio „Santo Tomás” te Curaçao,

Prijs per exemplaar f 0.25 en f 0.03 frankeerkosten.

b. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. De Bestuursambtenaren in Nederlandsch-Indië.

Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. II. De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.

Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. III. De Rechterlijke ambtenaar in Nederlandsch-Indië.

Prijs: f 0.15 per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.

Vereeniging OOST en WEST

Afdeeling 's-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau LAAN VAN MEERDERVOORT 187, zijn van 10—12 en van 2—4 uur inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken.

Men kan die inlichtingen ook per brief vragen aan den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, der heer G. C. A. DE WITT, Reinkenstraat No. 56.

Twee Dames voor het maken van uitzetten.

Zes dames en één heer voor pianolessen.

Twee jonge dames voor vioollessen, ook aan eerstbeginnenden.

Eene Dame, weduwe (Duitsche), voor waarnemen van een huishouden, ook genegen bij weduwnaar met kinderen.

Eene dame voor het geven van lessen in de Fransche taal en conversatielessen.

Eene jonge dame voor het geven van lessen in teekenen en schilderen.

Eene dame voor het geven van lessen in de Engelsche taal.

Twee heeren voor het geven van lessen in Maleisch en Javaansch, waarvan één ook in Indisch Staatsrecht.

Eene dame voor het geven van lessen in de Fransche, Duitse en Engelsche taal; hoofdacte middelbaar Engelsch en Lager Fransch en Duitsch.

Twee Dames voor het geven van lessen aan spraakgebrekkigen.

Eene Dame voor schrijf-, copiëer- of vertaalwerk uit het Fransch Duitsch of Maleisch.

Drie geg. O.-I. militairen voor oppasser of magazijnknecht.

Eene Dame voor administratieve werkzaamheden.

Vier jonge meisjes die als kinderjuffrouw naar Java willen.

Een heer, oud-onderwijzer Kweekschool voor Ind. onderwijzers, voor het geven van lessen in de Maleische taal.

Eene dame voor hygiënische ademgymnastiek.

Eene jonge dame voor Gouvernante naar Indië; heeft L. en H. acte en acte Fransch.

Eene Dame voor zanglessen.

Onmiddellijk beschikbaar twee Zeebaboes voor de reis naar Indië.

Twee bekwame linnennaaiers, waarvan een uit naaien gaat van 9—5 uur.

Een juffrouw, oud 33 j., P. G., wenscht als kinderjuffrouw naar Indië te gaan, was reeds 3 jaar te Batavia als zoodanig werkzaam; spreekt Maleisch.

Eene jonge dame (diploma muziekpiano en zang), wenscht met eene familie naar Indie voor les geven aan kinderen en behulpzaam in het huishouden.

Eene jonge dame, bekend met moderne talen, voor machineschrijven en stenographie.

Indische dienstboden kunnen zich aangeven in LAAN v. MEERDERVOORT 187 voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie; hetzij schriftelijk of mondeling voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid. Leden van O. en W., geen direct belanghebbenden, worden verzocht zo mogelijk hunne hulp hierin te willen verlenen.